Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראשען | היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 41 | Łódź, Wtorek, 17 lutego 1931 r. | נײנטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, ל׳ שבט תרצ״א | № 41

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פסק-דין אין פראצעס

וועגען געפלאנטע אטענטאט אויף מארשאל פילסודסקי

יאגאדזינסקי, ביאלקאווסקי און טראכ׳מאוויטש זענען פער׳משפט געווארען צו

אין יאהר תפיסה; דזשענגעלעווסקי און מארקאווסקי זענען בעפרייט געווארען

וו א ר ש א, 16 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) היינט ארום 2 א זייגער נאכמיטאג האט דאס קרייז געריכט אין בעשטאנד פון וויצע-פרעזעס נוימאן אלס פארזיצענדער און די ריכטער לאשקעוויטש און לאוטער פערעפענטליכט דעם פסק-דין אין פראצעס וועגען צוגרייטען אן אטענ-טאט אויף מארשאל פילסודסקי.

אלע בעשולדיגטע זענען בעפרייט געווארען פון פארוואורף אין דעם ארטיקעל 126 פון שטראף קאדעקס.

דאגעגען די בעשולדיגטע פיאטר יאגאדזינסקי, יוזעף ביאלקאווסקי און דאמיניק טראכ׳מאוויטש זענען אנערקענט געווארען אלס שולדיג אין שאפן א פערבאנד מיט׳ן ציל אויסצופיהרען אן אטענטאט אויף א הויכען מלוכה-בעאמטען, ספעציעל אויף דער פערזאן פון מארשאל פילסודסקי (ארט 457 פון שטראף קאדעקס) און זיינען פערמשפט געווארען צו איין יאהר תפיסה פעררעכענענדיג זיי די צייט ביז צום פראצעס.

די בעשולדיגטע יוזעף דזשענגעלעווסקי און פראנצישעק מאקאווסקי זענען בעפרייט געווארען.

די פערמשפטע זענען ארויסגעלאזט געווארען פון דער תפיסה אויף קויציעס פון 1000 זל. יעדער.

רעוויזיאניסטען שאפען אן אייגענעם ראט

י ר ו ש ל י ם, 16 (יט״א טעלעגראפיש) די רעוויזיאניסטען האבען אין א געשפרעך ערקלערט, אז זיי שאפען אן אייגענעם ראט, זיי האבען איבער-געריסען מיט דער אסיפת הנבחרים, אבער נישט מיט די כנסת ישראל.

דער שפאנישער קעניג זאל פערלאזען דאס לאנד

פאדערען די שפאנישע רעפובליקאנער

מ א ד ר י ד, 14 (ספ. טעל.) אין משך פון גאנצען זונטאג׳דיגען טאג האט קעניג אלפאנס אפיציאלע קאנפערענצען מיט אנגעזעהענע פא-ליטיקער, בעראטענדיג זיך וועגען אופן פון ליק ווידירען דעם קריזיס.

לויט דער מיינונג פון די פאליטישע קרייזען האט מען דעם קעניג געראטען צו שאפען א לינקע מאנארכיסטישע רעגירונג אין וועלכער די אנפיה-רונג זאלען איבערנעמען די קאנסטיטוציאנאליסטע אלווארעז און מעלקיאדעס. באלד נאכ׳ן שאפען די רעגירונג וועלט צוזאמענגערופען געווארען א קאנסטיטואנטע און דער קעניג וואלט געמוזט זיך אונטערגעבען אויף איהרע בעשלוסען.

דער קעניג האט זיך געווענדעט צום פירשט סאנטיאגא אלבא, וועלכער געפינט זיך אין פאריז, אז ער זאל תיכף צוריקקומען קיין שפאניען. דער פירשט האט אבער געענטפערט, אז דערוויל בלייבט ער ווייטער אין פאריז. לויט זיין מיינונג געפינט זיך איצט דער קעניג אין א דעצידירענדען מאמענט און ער מוז אדורכפיהרען ענדערונגען אין דער ביז איצטיגער פאליטישער טראדיציע פון דער שפאנישער מאנארכיע.

דער בעקאנטער פיהרער פון די רעפובליקאנער זאמוירא ערקלערט, אז דער קעניג מוז תיכף פער-לאזען דאס לאנד. אויב די פאלקס פערזאמלונג וועט איהם שפעטער ערלויבען צוריקצוקומען וועט ער קענען צוריקקעהרען קיין שפאניען.

אויף א פערזאמלונג פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען אין באצעלאנא איז אנגענומען געווא-רען א רעזאלוציע, וואס פאדערט אויף צו בעפריי-ען די פאליטישע ארעסטירטע, צוזאמענצורופען די קארטעלען, אפצושאפען דעם אויסנאהמס צושטאנד. די רעזאלוציע ענטהאלט אן אולטימאטום, אז אויב די פאדערונגען וועלען אין משך פון דריי טעג נישט ערפילט ווערען וועלען די ארבייטער צוטרע-טען צו אן אלגעמיינעם שטרייק.

ניכטען איז אין מאדריד פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קאמאנדאנטען פון אלע שפא-נישע פולקען, אויף וועלכער עס איז בעשלאסען געווארען, אז דאס מיליטער זאל זיך נישט מישען אין די פאליטישע ענינים, בעזונדערס אבער, אז עס זאל נישט אונטערשטיצען א עווענטועלע נייע דיקטאטור.

א שטייגערונג פון די פרייזען אויף ארטיקלען פון 1. געברויך

וו א ר ש א, 16 (טעלעפאניש פון אינזער קא-רעספאנדענט) ווי עס זעהט אויס נעהמט שוין איצט א סוף צו דעם זול, וואס האט לעצטענס געהערשט אין לאנד. ווי בעוואוסט, האט זיך אין דער לעצ-טער צייט אין די פערשידענסטע געשעפטען בע-וויזען צעטלען, אין וועלכע די סוחרים מעלדען, אז זיי לאזען אראפ פון די פרייזען. איצט האט זיך די לאגע געענדערט און די לעצטע טעג לאזט זיך בעמערקען ווידער א שטייגערונג פון די פרייזען. אזוי זענען געשטיגען די פרייזען פון מאנופאקטור-סחורות און אויך פון אנדערע סחורות.

עס זענען אויך געשטיגען די פרייזען אויף די ארטיקלען פון ערשטען געברויך. אזוי איז מעהל געשטיגען פון 7–8 גראשען אויפ׳ן קילא. אויך די פרייזען אויף פלייש זענען געשטיגען, בע-זונדערס די פרייזען פון גערויכערטע פליישען זע-נען געשטיגען אויף 18 פראצענט. ווי מען נעהמט אן זאל דאס בעדייטען, אז דער זול האט זיך גע-ענדיגט און עס הויבט זיך ווידער אן א יקרות.

די אנפיהרענדע ציוניסטישע פערזענליכקייטען

צופרידען מיט דער נייער ענגלישער דעקלאראציע

ל א נ ד א ן, 16 (יט״א טעלעגראפיש) די ציו-ניסטישע אנפיהרענדע פערזענליכקייטען זענען צו-פרידען מיט׳ן לעצטען ענגלישען אפיציעלען דאקו-מענט. זיי זאגען אבער, אז דאס אדורכפיהרען די נייע ענגלישע פאליטיק בנוגע ארץ-ישראל, איז אפהענגיג פון דער אדמיניסטראציע.

צוויי פראגען זענען אבער נאך נישט געלעזט דאס זענען: 1) לעגיסלאטיווער ראט און 2) זיכער-הייטס פראגע.

דיביידע פראגען בלייבען אזוי ווי זיי זענען פארגעזעהען אין ווייס בוך. לעת-עתה איז נישט צו ערווארטען קיין ענדערונגען.

ביידע פראגען וועלען נאך דארפען בעטראכט ווערען בעת די ווייטערדיגע אונטערהאנדלונגען.

„גאטלאזע״ אין סאוויעט-רוסלאנד

פערשפרייטען קלאנגען וועגען ריטועלע מארדען ביי יודען

ר י ג א, 16 (ספ. טעל.) אין טולא הינטער מאסקווע איז שיער נישט געקומען צו א מאסען פאגראם אויף יודען.

דער פערבאנד פון די קאמפערישע גאטלאזע, וועלכער האט ווי בעוואוסט, זיך געשטעלט אלס ציל אפצושאפען און צו בעקעמפ׳ן אלע רעליגיעס האט אין טולא צוזאמענגערופען א מיטינג פון דער יודישער בעפעלקערונג. אויפ׳ן מיטינג האט דער דעלעגאט פון דער ארגאניזאציע פון די גאטלאזע סאוואסטין אין זיין פארלעזונג וועגען דער יודי-שער אמונה, ערקלערט, אז ביז דער לעצטער צייט פיהרען אויס די יודען ריטועלע מארדען אויף קריסטליכע קינדער מיט׳ן ציל צו בעקומען קריסטליך בלוט, וואס איז זיי נויטיג אויף צו באקען מצות.

די ערקלערונג פון דעלעגאט פון די גאט-לאזע האט ארויסגערופען א אויפרעגענדע אויפרעגונג צווישען דער יודישער ווי אויך קריסט-ליכער בעפעלקערונג, דער ארטיגער סאוויעט האט צוזאמענגערופען א צווייטען מיטינג מיט׳ן ציל צו בערוהיגען די בעפעלקערונג. אויפ׳ן מיטינג איז ארויסגעטרעטען א צווייטער דעלעגאט פון די גאט-לאזע גוראוו, וועלכער האט אבער פולשטענדיג בעשטעטיגט די אויספיהרונגען פון ערשטען דע-לעגאט סאוואסטין, אז יודען פיהרען אויס ריטו-עלע מארדען.

גאך דער דאזיגער צווייטער ערקלערונג פון פארשטעהער פון דער ארגאניזאציע פון די גאט-לאזע, האט די ארבייטער-בעפעלקערונג פון טולא, וועלכע בעשטעהט פון 80 כו׳זענד מאן, אנגענומען א דראהענדע שטעלונג לגבי דער יודישער בעפעל-קערונג און אנגעפאלען אויף עטליכע יודישע היי-זער. נאר א דאנק דער קאנצענטראציע פון גרעסערע ג. פ. או.-אפטיילונגען אין דער שטאט איז נישט גע-קומען צו בלוטיגע אונרוהען ציליב דעם פערשפריי-טען מצד אפיציעלע פארשטעהער פון גאטלאזען-פערבאנד קלאנגען וועגען ריטועלע מארדען.

מעלדענדיג וועגען די דאזיגע געשעהענישען פאדערט דער „בעזבאזשניק״ אויסצושליסען ביידע פרעלעגענטען פון דער קאמוניסטישער פארטיי און צו שאפען א ספעציעלע קאמיסיע אויסצופארשען דעם ענין.

פאלקס-אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

היינט, דינסטאג, דעם 17/2, אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4)

פארלעזונג (אין דער פוילישער שפראך)

איבער דער געשיכטע פון ציוניזם

פרעלעגענט: ה׳ מ. גייזלער. אנהויב 8.30 אוו.

די נאהענטסטע פארלעזונג:

שבת, ד. 21/2, 6.30 אווענד — ד״ר י. פרענקעל: ש. דובנאוו צום 70-טען געבורטס-יובילעאום

אויפפאדערונג.

איך פאדער אויף מיין געוו. בעל-הבית (טע) ה׳ ישעיה׳ סאלעם, פולנאצנא 4 (עקספעדיציע) ווי זאלען מיר ערלעדיגען מיין חוב פאר מיין שווערע הארעוואניע ביי זיי טאג און נאכט. איך גיב זיי צייט 5 טעג, ד.ה. ביז׳ן 21/2 ד. ח. און נאך דעם טערמין נעהם איך פון זיך א־אב די גאנצע פער-אנטווארטליכקייט און איך וועל זיין בעצוואונגען דעם גאנצען ענין איבערצוגעבען אין געריכט.

1254 מיט אכטונג הערש יאסיבאוויטש.

מאשין-מצות

ווערט געבאקען אלע טאג פרישע און דינע ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סובארקעס לויט קארלסבאדער סיסטעם

מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט-בע-קאנטע און פרישע געבעקען פון אונזער איבעראל בעוואוסטער צוקערביע

נ. ווינבערג

38 פעטריקאווער 38 :-: טעל 143-82 :-:

Dr. med.
W. Eychner

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11

טעלעפאן 134-72

נעמט אן פון 2–3 נאכמ. און פון 7½–9 אווענד.

א צימער צו פערדינגען

אויף א פראצאווניע אדער 2 מאן צו שלאפען ביי א. פישאף, פולנאצנא 9 פערקויף פון מאלער-שאב-לאנען און שפריץ-מאשינען.

Łódzka Kasa Spółdzielcza

z ogr. odp. w Łodzi

Telefon 184-13 P. K. O. 674-17

R-k Ż.: Bank Polski

מיר מעלדען אלע אונזערע מיטגלידער און קליענטען, אז פון היינט, דינסטאג (ר״ח אדר) דעם 17. לוטי, ווערט אונזער באנק איבערטראגען פון וואכאדניא 65

אין נייעם פערגרעסערטען לאקאל אויף

26 PIOTRKOWSKA 26

פראנס, ערשטען שטאק. די דירעקציע.

דער ארץ=ישראל=מאנדאט איז א התחייבות לגבי דעם יודישען פאלק

טעקסט פון מאקדאָנאַלד׳ס בריף צו פראָפ. וויצמאן וועגען דער א״י-פּאָליטיק

לאָנדאָן, (יט״א) דער בריף פון פּרעמיער מאַקדאָנאַלד צום פּרעזידענט פון דער יודישער אַגענץ דר. חיים וויצמאַן ,וואָס זייגע הויפּט-אויספיהרען האָט יט״א שוין מיטגעטיילט טעלעגראַפיש האָט פאָלגענדען וואָרט-לויט:

געעהרטער דר. וויצמאַן!

כדי צו בעזייטיגען געוויסע מיספערשטענדנישען און נישט-ריכטיגע אויסטייטשונגען וועלכע זענען ענטשטאַנען בנוגע דער א״י-פּאָליטיק, וואָס איז געווען אויסגעלעגט אין דעם ווייס-בוך פון אָקטאָבער 1930 און דעבאַטירט אין פּאַרלאַמענט דעם 1-טען נאָוועמבער 1930 ווי אויך כדי צו ענטפערען אויף געוויסע איינווענדונגען פון דער יודישער אַגענץ, האָב איך דאָס פערגעניגען איבערגעבען די פאָלגענדע ערקלערונג פון אונזער שטעלונג, וועלכע דאַרף אויפגענומען ווערען אַלס אויטענטישע אינטערפּרעטאַציע פון ווייס-בוך אין אַלע פראַגען, מיט וועלכער דער דאָזיגער בריף בעשעפטיגט זיך.

מען האָט בעהויפּטעט ,אַז ד יפּאָליטיק פון דער רעגירונג בעדייט אַן׳ערנסטען אָפּנויג פון די מאַנדאַטס-פערפליכטונגען, ווי זיי זענען ביז-איצט פערשטאַנען געוואָרען, אַז די רעגירונג פערשטעהט נישט ריכטיג די מאַנדאַט-פערפליכטונגען און קינדיגט אָן אויף להבא אַ פּאָליטיק, וואָס לאָזט זיך נישט פעראייגבאַרען מיט די התחיבות׳ן פון דער מאַנדאַטאָר-מאַכט לגבי דעם יודישען פאָלק.

די רעגירונג האַלט נישט פאַר נויטיג, אויספיהרליך צו ציטירען די פריהערדיגע פּאָליטישע ערקלערונגען אָבער זי ווייזט אָן אויף דעם פאַקט, אַז דאָס ווייס-בוך פון 1930 — נישט בלויז וואָס עס בעציהט זיך און בעשטעטיגט דאָס ווייס-בוך פון 1922 (וואָס איז געווען אַקצעפּטירט דורך דער יודישער אַגענץ נאָר עס אַנערקענט אויך אַז

דער מאנדאט איז א התחיבות לגבי דעם יודישע פאָלק

און נישט בלויז לגבי דער יודישער בעפעלקערונג פון א״י. דאָס ווייסבוך שטעלט אין פאָדער-גרונד אַ רעדע אין פּאַרלאַמענט פון 3. אַפּריל 1930, אין וועלכער איך האָב אין ווערטער, וואָס האָבען שוין קלאָרער נישט געקענט פאָרמולירט ווערען, אַנגעקינדיגט די כונה פון דער רעגירונג צו פערוואַלטען מיט א״י אויך להבא אין הסכם מיט די מאַנדאַט-בעשטימונגען, וואָס זענען בעשטעטיגט געוואָרען דורכ׳ן פעלקער-בונד-ראַט. די דאָזיגע שטעלונג איז אויסבליי בעקרעפטיגט און אויפגעקלערט געוואָרען אין מיין רעדע פון 17-טען נאָוועמבער 1930, אין זמיין רעדע פון 3-טען אַפּריל האָב איך געהאַט ערקלערט:

„די רעגירונג וועט אויך אין דער צוקונפט פערוואַלטען מיט א״י אין הסכם מיט די פון פעלקער-בונד-ראַט אַקצעפּטירטע מאַנדאַט-בעשטימונגען. דאָס איז אַן׳אינטערנאַציאָנאַלע פערפליכטונג און עס קען קיין רייד נישט זיין, אַז מען זאָל זיך פון איהר צוריקציהען. לויט די בעשטימונגען פון מאַנדאַט איז די רעגירונג פעראַנטוואָרטליך פאַר דער אונטערשטיצונג פון דער אויפריכטונג פון אַ נאַציאָנאַלער היים פאַר דעם יודישען פאָלק, דערביי דאַרף קלאָר פערשטאַנען ווערען, אַז קיין זאַך דאַרף נישט געטון ווערען, וואָס זאָל קענען ברעגען שאָדען די בירגערליכע און רעליגיעזע רעכט פון ד יאין א״ר עקזיסטירענדע נישט-יודישע געמיינשאַפטען אָדער די רעכט און פּאָליטישען מצב פון ד ייודען אין אַנדערע לענדער.

ס׳האַנדעלט זיך וועגען א דאָפּעלטער פערפליכטונג:

פון איין זייט לגבי דעם יודישען פאָלק, פון דער אַנדערער לגבי דער נישט-יודישער בעפעלקערונג אין א״י. און עס איז דער פעסטער מיין פון זיין מאַיעסטעטס רעגירונג אויף אַ גלייכען אופן אויסצוגעבען גערעכטיגקייט לגבי אַלע טיילען פון דער א״י בעפעלקערונג, דאָס איז אַ פליכט, פון וועלכער די רעגירונג וועט זיך נישט צוריקציהען און וואָס צו איהר דורכפיהרונג וועט זי אָנווענדען אַלע מיטלען וואָס שטעהען צו איהר דיספּאָזיציע״.

אַ גרויסער טייל פון דער קריטיק געגען ווייס-בוך שטיצט זיך אויף דער בעהויפּטונג אַז דאָס ווייס בוך רוקט אַרויס אונגערעכטע בעשולדיגונגען געגען דעם יודישען פאָלק או זדי יודישע אַרבייטער-אָרגאַניזאַציעס. די רעגירונג שטעלט אויסדריקליך פעסט, אַז זי איז ווייט פון יעטוועדער כונה פון דעם מין. עס ווערט אַנערקענט אַז די יודישע אַגענץ האָט שטענדיג בערייטוויליג מיטגעאַרבייט ביי דער דורכפיהרונג פון דער מאַנדאַט-פּאָליטיק און אַז די קאָנסטרוקטיווע אַרבייט פון יודישען פאָלק אין א״י האָט געהאַט וואוילטעטיגע ווירקונגען אויף דער ענטוויקלונג פון וואוילשטאַנד פון דעם לאַנד אַלס גאַנצען

די רעגירונג שעצט דעם ווערט

פון די אַרבייטער- און פראָפעסיאָנעלע אָרגאַניזאַציעס אין א״י און האָט דעם וואונש אין יעדער אופן זיי צו שטיצען.

די „ווערטער״ די רעכט און פּאָזיציע פון אַנדערע טיילען פון דער בעפעלקערונג אין אַרט. 6 בעציהען זיך דייטליך אויף דער נישט-יודישער בעפעלקערונג. די דאָזיגע „רעכט און פּאָזיציע״ טאָרען נישט בעשעדיגט און פערערגערט ווערען. די ווירקונג פון דער אימיגראַציע און קאָלאָניזאַציע-פּאָליטיק אויף דער עקאָנאָמישער לאַגע, פון דער נישט-יודישער בעפעלקערונג, טאָר נישט בלייבען אונבעאַכטעט. אָבער די ווערטער טאָרען אויך נישט פערשטאַנען ווערען אין דעם זין, ווי זיי וואָלטען בעדייטען אַז די עקזיסטירענדע בעדינגונגען אין א״י דאַרפען געבראַכט ווערען אין אַ פערגליווערונגס צושטאַנד. פערקעהרט, די פערפליכטונג צו ערלייכטערען יודישע אימיגראַציע און צו שטיצען אַ קאָמפּאַקטע יודישע לאַנד-קאָלאָניזאַציע בלייבט א פּאָזיטיווע התחיבות פון מאַנדאַט, וועלכע קען ערפילט ווערען, נישט ברענגענדיג קיין שאָדען די רעכט און לאַגע פון אַנדערע טיילען פון דער א״י בעפעלקערונג.

איצט קענען מיר איבערגעהען צו דער בעהויפּטונג, אַז דער מאַנדאַט איז אויפסנייי אינטערפּרעטירט געוואָרען אויף אַנ׳אופן, וואָס איז אין דער העכסטער מאָס שעדליך פאַר די יודישע אינטערעסען אין די וויכטיגע אַנגעלעגענהייטען פון קאָלאָניזאַציע און אימיגראַציע. מען האָט געזאָגט, אַז די פּאָליטיק פון ווייסבוך לעגט אַ שלאָס געגען דער איינוואַנדערונג און שטעלט אָפּ אויב זי מאַכט נישט פולשטענדיג אונמעגליך, אַ קאָמפּאַקטע יודישע אַנזידלונג אויפ׳ן לאַנד, פאַר דער אונטערשטיצונג פון דער דאָזיגער בעהויפּטונג האָט מען בעזונדערס אַקצענטירט דעם זאַץ פון ווייסבוך וועלכער האָט זיך בעשעפטיגט מיט די קרוין-שטחים אין וועלכען עס איז געווען געזאָגט, אַז „עס וואָלט נישט געווען מעגליך אַזעלכע לאַנד-שטחים שטעלען צו דער דיספּאָזיציע פון יודישער קאָלאָניזאַציע היות זיי זענען איצט בעזעצט פון אַראַבישע לאַנד-אַרבייטער און היות עס איז וויכטיג צוטרישליך צו מאַכען ווייטערע ערד-שטחים אויף וועלכע מען זאָל קענען בעזעצען די אַראַבישע פּויערים, וואָס זענען איצט לאַנדלאָז.״

דער דאָזיגער זאַץ מוז בעאורטיילט ווערען אין ליכט פון דער גאַנצער פּאָליטיק. עס איז ווינשענסווערט קלאָר צו מאַכען אַז די לאַנדלאָזע אַראַבער, אויף וועלכע עס בעציהט זיך דער דאָזיגער פּאַסוס, זענען אַזעלכע אַראַבער, לגבי וועלכע עס קען בעוויזען ווערען, אַז זיי זענען אַראָפּגעשטויסען געוואָרען פון דעם דורך זיי אָקופּירטען באָדען מחמת דעם, וואָס דער דאָזיגער באָדען איז אַריבער אין יודישע הענד און וועלכע האָבען נישט געפונען קיין באָדען, אויף וועלכע זיי זאָלען זיך קענען בעזעצען, או זנישט קיין שום אַנדערע גלייכע בעשעפטיגונג. עס מוז זאָרגפול פעסטגעשטעלט ווערען די צאָהל אַראַבער, וואָס זענען אויף דעם אופן דיסלאָקירט געוואָרען

לגבי די לאַנדלאָזע אַראַבער

פון אָט דער קאַטעגאָריע פיהלט זיך די רעגירונג פערפליכטעט צו שטיצען זייער בעזעצונג אויפ׳ן לאַנד.

די רעגירונג האָט בדעה ווי אַמשנעלסטען דורכפיהרען אַן׳אונטערזוכונג, כדי צוו. אַנד. פעסטצושטעלען וויפיל מלוכהשען און אַנדערען באָדען עס קען קומען אין בעטראַכט פאַר דער קאָמפּאַקטער יודישער קאָלאָניזאַציע אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פערפליכטונג, וועלכע עס לעגט אַרויף אויף די מאַנדאַט-מאַכט דער אַרט. 6 פון ארץ ישראל - מאַנדאַט.

די דאזיגע אונטערזוכונג וועט איינשליסען אַלע לאַנד-רעזערווען פון ארץ-ישראל

ביז דורכפיהרען די אונטערזוכונג וועט זיין פאַרגעזעהען אַז אַלע פעראינטערעסירטע סיי יודען און סיי אַראַבער זאָלען האָבען די מעגליכקייט צו מאַכען פאָרשטעלונגען וועלכע זענען פון זייער שטאַנדפּונקט געוואונשען.

די רעגירונג בעשעפטיגט זיך זאָרגפעליג מיט דער פראַגע פון וואוין-ענגשאַפט צווישען די פעלאַכען אין די בערגיגע געביטען אין א״י, עס דאַרפען אָנגענומען ווערען מיטלען פאַר דער פערבעסערונג און אינטענסיפיצירונג פון דער לאַנדווירטשאַפט און אַז ערד-שטחים, וואָס זענען ביז-איצט געבליבען נישט-בעאַרבייט זאָלען קולטיווירט ווערען, כדי צו זיכערען די פעלאַכען אַ העכערען לעבענס-ניוואָ נישט אָנקומענדיג, אַ חוץ אויסנאַמס-פאַלען צום מיטעל פון איבערזידלונג.

כדי צו מאַכען ווירקזאַם די פּאָליטיק פון לאַנד קאָלאָניזאַציע וואָס איז פאָרגעזעהען אין אַרט. 11 פון מאַנדאַט, איז נויטיג, אַז עס זאָל אין דער איבערגאַנגס-צייט עקזיסטירען אַ צענטראַליזירטע

קאָנטראָל איבער די טראַנזאַקציעס

אויפ׳ן געביט פון ערווערבען און איבערטראָגען דעם אייגענטום אויף באָדען, די דאָזיגע קאָנטראָל איז אונבעדינגט נויטיג, כדי צו שאַפען אַ זיכערען יסוד פאַר דעם לאַנד-ענטוויקלונגס-פּלאַן.

(ענדע מאָרגען).

1-טע זיצונג פון דער נאָמינירטער קהלה-פערוואַלטונג אין לאָדז

בונדישער פארשטעהער ארויסגעטרעטען פון דער פערוואַלטונג. — געוועהלט געוואָרען א קאָמיסיע אדורכצופיהרען די וואהלען. — אסיגנירט 120 טויזענד זל. אויף דער פסח-אַקציע

נעכטען, 8 אַ זייגער אין אָוונט איז פאָרגעקומען די ערשטע זיצונג פון דער ניי-נאָמינירטער קהלה-פערוואַלטונג. געעפענט די זיצונג האָט פּרעזעס מינצבערג, די טאָג-אָרדנונג ווערט אָהן שום דיסקוסיע אָנגענומען, און דאַן גיט פּרנס פאָזנאַנסקי אָפּ אַנ׳ערקלערונג אין וועלכער עס זאָגט זיך אַז ער בעפינט זיך אויף דער ערשטער און לעצטער זיצונג פון דער ניי-נאָמינירטער קהלה-פערוואַלטונג.

פּרנס פאָזנאַנסקי שטעלט פעסט, אַז אין זיין צייט האָט דער קהלה-ראַט אונטער׳ן דרוק פון די סאָציאַליסטישע פראַקציעס אָנגענומען אַ בעשלוס אויסצוּוועהלען אַ נייעם ראַט וועלכער איז אָבער דורך דער אויפזיכטס-מאַכט נישט בעשטעטיגט געוואָרען. איצט אָבער, נאָך צוויי יאָהר ווי דער בעשלוס איז אָנגענומען געוואָרען האָט די אויפזיכטס-מאַכט זיך דעצידירט פונאַנדערצולאָזען דעם קהלה-ראַט. די גאַנצע צייט פון דער טעטיגקייט פון דער אַלטער פערוואַלטונג ערקלערט ווייטער פּרנס פאָזנאַנסקי האָט געהערשט אַ ענגער קאָנטאַקט צווישען דער אַגודה און דער רעגירונג. די בודזשעטען זענען צוגעשניטען געוואָרען לטובת דער אַגודה און איהרע אינסטיטוציעס, נאָך די לעצטע סיים-וואַהלען איז דער דאָזיגער קאָנטאַקט נאָך מעהר פערשטאַרקט געוואָרען, איצט האָט די אַגודה אפילו אויסגעפועלט אַזאַ וואַהל-רעגולאַמין צו די קהלות, וועלכער שטויסט אַרויס אַ געוויסען טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג פון די קהלות. פּרעזעס מינצבערג האָט אַפילו פון דער סיים-טריבונע ערקלערט, אַז אין די קהלות האָבען זיך געשאַפען קאָמוניסטישע יאַטשייקעס.

די אויפזיכטס-מאַכט האָט איבערגעוויזען דאָס פערוואַלטען מיט דער קהלה דיזעלבע פּערזאָנען וועלכע זענען געשטאַנען אין דער שפּיץ פון דער פריהערדיגער פערוואַלטונג. די דאָזיגע הערען ווילען אַדורכפיהרען וואַהלען אין דער ליניע פון דער אַגודה און ס׳איז אויך מעגליך געוואָרען צו בעשטימען בודזשעטען אָהן דער קאָנטראָל פון ראַט.

צום סוף פון דער דעקלאַראַציע ערקלערט פּרנס פאָזנאַנסקי אַז בכדי צו געבען דער ניי-נאָמינירטער פערוואַלטונג דעם שיין פון אונפּאַרטייאישקייט, איז אין איהר אויך בעשטימט געוואָרען אַ פאָרשטעהער פון בונד. דער בונד וועט זיך אָבער אין אַזאַ פערוואַלטונג נישט בעטייליגען און וועט זיך בעמיהען צו דעמאַסקירען די פּאָליטיק פון דער אַגודה סיי אין דער קהלה סיי מחוץ דער קהלה.

פּרעזעס מינצבערג גיט דאַן אָפּ אַ געגען-ערקלערונג, אין וועלכער ער שטעלט פעסט, אַז עס איז נישט אמת אַז מיט דעם נייעם וואַהל-רעגולאַמין וויל מען עלימינירען אַ טייל בעפעלקערונג פון דער קהלה. עס איז אויך נישט אמת, אַז ער זאָל האָבען געזאָגט אין סיים דאָס אין די קהלות האָבען זיך געשאַפען קאָמוניסטישע יאַטשייקעס, פּרעזעס מינצבערג לייענט דאַן פאָר די סטענאָגראַמע פון דער רעדע, וועלכע ער האָט געהאַלטען אין סיים, און ערקלערט דערביי ,אַז ער איז געווען געדולדיג ביז-איצט, דערזעהענדיג אָבער די בעציהונג פון דער פּרעסע, וועלכע איז נישט גינסטיג געשטימט און ווי עס איז טענדענציעז פאָרגעשטעלט געוואָרען זיין אַרויסטריט אין סיים, נאָר מיט׳ן צוועק צו שאַפען אַ שנאָה צו איהם, נוצט ער אויס דעם איצטיגען מאָמענט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ערקלערונג פון פּרנס פאָזנאַנסקי און בעט אַריינצוטראָגען אין פּראָטאָקאָל דעם סטענאָגראַם פון זיין רעדע אין סיים.

פּרעזעס מינצבערג ציטירט דערביי זיין רעדע, וועלכע ער האָט געהאַלטען אין סיים און שטעלט דערביי פעסט, אַז ער האָט נישט געזאָגט דאָס אין דער קהלה האָט זיך געשאַפען קאָמוניסטישע יאַטשעיקעס נאָר אַז „אין דער קהלה האָבען זיך געשאַפען יאַטשעיקעס צו פערדיגען רעליגיאָנסלאָזיגקייט״.

פּרעזעס מינצבערג ערקלערט דאַן ווייטער, אַז עס איז אמת, דאָס די נאָוועליזאַציע פון קהלה-רעגולאַמין האָבען אויסגעפועלט די אַגודה פאָרשטעהער און דאָס איז זייער פערדינסט.

פּרעזעס מינצבערג לייקענט אָפּ, אַז דער ראַט זאָל האָבען פונאַנדערגעלאָזט געוואָרען צוליב דעם צוועק. דאָס די פערוואַלטונג זאָל קאָנען אַליין בעשטימען דעם בודזשעט, ווייל שוין דריי בודזשעטען זענען שוין בעשטימט געוואָרען אָהן דער בעשטעטיגונג פון ראַט.

נאָך פּרעזעס מינצבערגס ערקלערונג טראָגט פּרנס פליוואַצקי אַריין אַ פאָרשלאַג אויסצודריקען דעם פּרעזעס מינצבערג אַ דאַנק פאַר זיין מסירת-נפשדיגער אַרבייט און פאַר זיין אַרויסטריט אין סיים בנוגע די קהלות.

אַדוו. וויצמאַ ןערקלערט אַז ער וועט זיך אין דער אָפּשטימונג איבער׳ן פאָרשלאַג נישט בעטייליגען. דער פאָרשלאַג ווערט דאַן אָנגענומען.

דאַן געבען אָפּ ערקלערונגען די פּרנסים האָפּמאַן און אַדוו. וויצמאַן.

אַדוו. וויצמאַן ערקלערט, אַז ער בלייבט איז דער פערוואַלטונג צוליב דעם אַדורכפיהרען די וואַהלען, ווייל אויף אַזאַ אופן וועט געגעבען ווערען די מעגליכקייט פאַר דעם נאַציאָנאַלען יודענטום אַריינצוקומען אין דער קהלה.

פּרנס האָפּמאַן ערקלערט אין נאָמען פון דער ציוניסטישער פראַקציע אַז זיי בלייבען אין דער פערוואַלטונג ווייל זיי ווילען קעמפען געגען די גזיה פון דער אָרימער בעפעלקערונג.

דאַן איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ קאָמיסיע וועלכע וועט האָבען די אויפגאַבע אַדורכצופיהרען די וואַהלען.

אין דער קאָמיסיע זענען אַריין: פּרעזעס מינצבערג, ה. בערגער, י. וואָידיסלאַווסקי, ר. האָפּמאַן, אַ. פליוואַצקי מצד דער פערוואַלטונג.

אַ חוץ דעם זענען אין דער קאָמיסיע אַריין: ליבערמאַן, אייזענבערג, ל. ראָזענבערג, לאַנדענבערג פרידענזאָהן, לאַנדאַו, אַדוו. גלאַטער, פראַנקענטאַל-נירענבערג, ד״ר שווייג, און וואָלף זילבערשטיין.

אַלס פערטרעטער זענען אויסגעוועהלט געוואָרען: יוסף אייפּוס, גרשון וואָלמאַן, א. וואַלפיש, מ. מאַרכיוו, און רפאל פּיאָטרקאָווסקי.

דערנאָך איז אין אַלע דריי לעזונגען אָנגענומען געוואָרען דער קהלה-בודזשעט אין דעמזעלבען צוזאַמענשטעל, ווי עס האָט איהם אויסגעאַרבייט די אַלטע פערוואַלטונג. דער בודזשעט ווערט אַיבערגעשיקט דער אויפזיכטס-מאַכט צו בעשטעטיגען.

דאַן זענען אויסגעוועהלט געוואָרען אַלע קאָמיסיעס און עס איז אַסיגנירט געוואָרען 120 טויזענד זלאָטעס אויף אַדורכצופיהרען די פסח-אַקציע, צו דעם צוועק איז געוועהלט געוואָרען פאָלגענדע קאָמיסיע: פּרעזעס מינצבערג, ה. בערגער, ד. יוזעפּאָוויטש, ש. לעוו און א. מ. וואָידיסלאַווסקי.

עס איז אויך בעשלאָסען געוואָרען צו פעראייניגען די פסח-אַקציע מיט דער קויהלען-אַקציע אויף אַזאַ אופן, אַז די הילפס-אַקציע זאָל אָנבעהמען אַנדערע פאָרמען.

אויף אַדורכצופיהרען די פסח-אַקציע איז בעשלאָסען געוואָרען זיך צו ווענדען צו דער אויפזיכטס מאַכט וועגען ערלויבען אַרויסצולאָזען וועקסלען.

דאַן, איז לויט דער איניציאַטיוו פון ראַבינאַט בעשלאָסען געוואָרען צו אָרגאַניזירען אַ הילפס-אַקציע אויף פסח לטובת די יודען אין רוסלאַנד. צו דעם צוועק וועט צוזאַמענגערופען ווערען אַ קאָנפערענץ פון פערשידענע גרופּירונגען וואָס זאָל אויסאַרבייטען אַ פּלאַן אויף דורכצופיהרען די אַקציע.

דערויף איז די זיצונג געשלאָסען געוואָרען.

די אונטערהאַנדלונגען פון דער יודישער אגענץ מיט דער ענגלישער רעגירונג ווערען בעענדיגט

לאָנדאָן, 16. (י. ט. א. טעלעגראַפיש). די יודישע אגענץ מאַכט פאָרבערייטונגען צו די ווייטערדיגע אינטע האַנדלונגען. סימפּסאָן ווערט צוגעצויגען אלס עקספּערט. פּראָפ. וויצמאַן האָט שוין אָפּגעהאַלטען מיט איהם 2 בעראַטונגען און איהם געגעבען א רייה פאָרשלאָגען.

געוועהלט דעם נייעם ועד הלאומי אין ארץ-ישראל

ירושלים, 16 (יט״א טעלעגראַפיש) די זיצונג פון אסיפת הנבחרים איז געווען א זעהר שטורמישע.

הכתדרות האָט פאָרגעשלאָגען, אַז ארץ-ישראל זאָל זיך בעטייליגען אין די אינ-עיהאנדלונגען צווישען דער ענגלישער רעגירונג און אגענץ.

די רעוויזיאָניסטען זענען שארף ארויסגעטראָטען געגען דעם פאָרשלאַג.

„מזרחי״ האָט פאָרלאַנגט, או דער ועד הלאומי זאָל אָננעהמען א בעשלוס וועגען דער פראַגע מיט צוויי דריטעל שטימען.

עס איז אויפגעגאַנגען א שטורמישער ויכוח און ביי דער אָפּשטימונג האָט דער פאָרשלאַג פון הסתדרות האָט בעקומען א מעהרה״ט.

די רעוויזיאָניסטען האָבען דאַן ערקלערט, אַז זיי געפינען נישט קיין געמיינזאַמע שפּראַך מיט דער מעה-הייט און זיי טרעטען אַרויס פון דער אסיפת הנבחרים. דאַביי האָבען זיי פערלאָזען די זיצונג.

מזרחי און די ספרדים האָבען ערקלערט, אַז זיי וועלען זיך אויך נישט בעטייליגען אין ועד הלאומי.

נאָך אַנ׳הפסקה איז פונדעסטוועגען נעקומען צו א הסכם מיט זיי.

אין ועד-הלאומי זענען געוועהלט געוואָרען: 11 א״בייטער, 4 ספרדים, 3 מזרחי, 3 אלגעמיינע ציוניסטען, 1 תמני, 1 פּרוי און 5 ערטער זענען א בערגעלאָזען געוואָרען פאַר די רעוויזיאָניסטען אויב זיי וועלען יאָ וועלען אריינגעהן.

דער סיים
און די קאנסטיטוציע

דער קאנסטיטוציע־פראיעקט, וועלכען דער ב.ב.־קלוב האט איצט אריינגעטראגען אין סיים, ברענגט נישט אריין קיין שום נייעס אין די פריהער־דיגע פראיעקטען פון דער סאנאציע, דער הויפט־שטריך פון פראיעקט בעשטעהט אין דעם, וואס די מאכט פון פרעזידענט ווערט זעהר פערשטארקט, ער בעקומט רעכטליך און פאקטיש אזא מאכט, וועלכע ער בעזיצט נישט ביים היינטיגען טאג קיין שום פרעזידענט און קיין שום קאנסטיטוציאנעלער מאנארך.

עס שטעלט זיך די פראגע, צי דאס אויפגראבען דעם אלטען פראיעקט, וועלכער איז זעהר נישט פא־פולער און איז כאאטיש צונויפגעשטעלט, וועט נישט גיכער ווירקען נעגאטיוו אויף דער אויסבע־סערונג פון דער מלוכה־ארדנונג. מ'דארף דערביי געדענקען, אז ב. ב. געפינט זיך אין סיים אין אזא לאגע, אז זי קאן אויף א לעגאלען וועג מיט די אייגענע כוחות נישט דורכפיהרען די ענדערונג פון דער קאנסטיטוציע. דער קלוב מוזען זוכען זיך פערבינדעטע, און דער פראיעקט, וועלכער האט בשעתו ארויסגערופען פיל אונצופרידענהייט, וועט זיכער נישט לייכטער מאכען דעם מצב פון ב. ב. אויפ'ן פארלאמענטארישען באדען.

די רעוויזיע פון דער קאנסטיטוציע פאדערט ספעציעלע בעדינגונגען, וועלכע דער ב. ב.־קלוב בעזיצט נישט אין סיים. דער פארשלאג וועגען ענ־דערען די קאנסטיטוציע מוז זיין אונטערגעשריבען לכל הפחות דורך איין פערטעל פון דער גאנצער צאהל דעפוטאטען; דאס אריינטראגען דעם פאר־שלאג מוז אנגעקינדיגט ווערען מינדעסטענס מיט 15 טאג פריהער, און דער בעשלוס פון סיים פאדערט די אנוועזענהייט פון לכל הפחות א העלפט פון אלע דעפוטאטען און א מעהרהייט פון צוויי דריטעל. דיזעלבע קוואליפיצירטע מעהרהייט פאדערט זיך אויך אין סענאט. די ערשטע צוויי בעדינגונגען האָ־בען פאר דער סאנאציע קיין בעדייטונג נישט, דא־געגען קיין קוואליפיצירטע מעהרהייט פון צוויי דריטעל דעפוטאטען (296) בעזיצען זיי נישט. אויב אלזא די סאנאציע וויל ענדערען די קאנסטיטוציע אויף א לעגאלען פארלאמענטארישען אופן, מוז זי זי זוכען פערבונדעטע אין אנדערע קלובען.

עס שטעהט אלזא די פראגע, צי וועט זיך אין סיים געפינען א גרופע, און דאס א גאנץ בעדייטענ־דיגע, וועלכע זאל וועלען אונטערשטיצען דעם פרא־יעקט פון ב. ב. ווען די בעציהונגען צווישען די פראקציעס וואלטען נישט געווען אזעלכע אנגע־שטרענגטע, ווי איצט, ווען די סעסיע וואלט פארגע־קומען אין א רוהיגערער אטמאספער, דאן וואלטען זיך זיכער געפונען גרופען, וואס וואלטען אונטער־שטיצט דעם פראיעקט פון דער סאנאציע. צו פער־שטארקען די מאכט פון פרעזידענט — גענען דעם האבען נישט קיין אנווענדונגען א רייה קלובען אין סיים.

די ענדעציע איז איצט, נאך דער סאנאציע, דער שטארקסטער קלוב, און ווערט בעטראכט אלס „פרעטענדענט אויפ'ן טראן", רעכענענדיג זיך מיט דער מעגליכקייט צו קומען אמאל צו דער מאכט, וועט די ענדעציע וואהרשיינליך זיין פאר פערשטאר־קען די מאכט פון פרעזידענט און פון די אויספיה־רענדע קערפערשאפטען. פאר דער ענדעציע וועט דאס זיין גאר לייכט דערפאר, ווייל דער פראיעקט פון ב. ב. איז לגמרי נישט געגען איהרע מלוכה־פרינציפען און איז אין פערגלייך מיט דער אלטער קאנסטיטוציע פיל רעאקציאנערער.

אזוי ארום קאן די סאנאציע ביים ענדערען דאס גרונד־געזעץ פון דער מלוכה רעכענען אויף דעם רעאקציאנערסטען עלעמענט אין סיים און אין דער געזעלשאפט — אויף דער נאראדאווע דעמא־קראטיע.

ג. ד.

—=:O:=—

רומענישער קעניג קאראל פעראינטערעסירט זיך
מיט'ן גורל פון איידישער אלמנה און איהרע 5 קראנקע קינדער

בוקארעשט (יט"א) „דימינעאצא" האט די טעג פערעפענטליכט א באטיך וועגען אן־עלענדער, בוסליידענדער יודישער אלמנה, וועלכע האט נישט קיין שום מיטלען צו ערנעהרען און היילען איהרע 5 קראנקע קינדער. די צייטונג רופט דערביי איהרע לעזער צו קומען צו הילף דער אונגליקליכער יו־דישער פאמיליע. מיט דעם גורל פון דער אלמנה און איהרע קינדער האט זיך פעראינטערעסירט דער קעניג קאראל, וועלכער האט דורך זיין הויף־מארשאל איבערגעשיקט דער אלמנה 2 טויזענד לעי און בעפוילעי זיין לייב־דאקטאר צו זארגען פאר די קראנקע קינדער. דער געזונדהייטס־מי־ניסטער האט זיך דעסגלייכען אבגערופען און צו־בעשיקט 2000 לעי און פעראָרדענט אריינעמען די קראנקע קינ־ער אין איינעם פון די שטאטישע שפי־טאלען.

די צרה פון דער גוטער גערעטעניש
די יודען אין ארגענטינע ליידען פון שטארקען עקאנאמישען קריזיס

(קארעספאנדענץ צום „נייעם פאלקסבלאט")

ארגענטינע איז מעהר ווי יעדער אנדער לאנד אנגעוויזען אויף דער גערעטעניש פון איהרע פעלדער. דער שניט איז דא אין פולסטען זין פון ווארט א פאלקס־זאך, אויף וועלכער אלע האפען און ווארטען, די שטאט נישט ווייניגער ווי דאס דארף. פון דעם שניט איז אבהענגיג נישט בלויז אונזער עקאנאמישע עקזיסטענץ, נאר אויך די עק־זיסטענץ פון אונזערע גאציאנאלע, געזעלשאפט־ליכע און קולטורעלע יודישע אינסטיטוציעס אין דער הויפטשטאט. דער יודישער שפיטאל, דער בית־יתומים, דער מושב־זקנים און די פערשידענע סאָצ־יאל־פילאנטראפישע אינסטיטוציעס אונזערע ווא־רטען אויף דעם שניט מיט'ן ארויסשיקען זייערע שלוחים איינצומאנען א בעשטייערונג פון די קאלא־ניסטען און די אנדערע יודען פון פראווינץ. און אויך דער קרן־היסוד און דער קרן־קימת אריענטירען זיך לויט דעם שניט מיט זייער קאמפיינען.

דאס יאהר האבען די ארגענטינער פעלדער געגעבען א שפע פון תבואה און פון אנדערע ערד־פרוכטען און אויך פאשע פאר בהמות איז דא לרוב. אבער די גרויסע שפע איז היינט דער אומגליק פון דער וועלט און ארגענטינע פיהלט די שווערקייט פון וועלט־קריזיס שארפער ווי יעדעס אנדער לאנד. צוליב די געפאלענע פרייזען אויפ'ן וועלט־מארק קאן דער קאלאניסט נישט פערקויפען זיין תבואה אפילו צום זעלבסטקאסט־פרייז. ער איז נישט אומ־שטאנד צו צאהלען די הויכע ארענדע־פרייזען דעם לאטיפונדיסט און דערפון קומט ארויס א גאנצע רייה פון קריזיסען, פון וועלכע קיינער ווערט נישט פערשוינט. און אמעהרסטען מוז ליידען די יודישע בעפעלקערונג, וועלכע בעשטעהט פון א גרויסען טייל עלטערע אדער יונגערע אימיגראנטען.

די ארבייטסלאזיגקייט און די נויט. וועלכע לאזט זיך שטארק פיהלען אין די ארימע יודישע שטעט־קווארטאלען בלייבען איצט פערבארגען פאר'ן אויג פון דער עפענטליכקייט. צוליב דעם דיקטאטא־רישען רעזשים, וועלכען עס האט איינגעפיהרט די פראוויזארישע רעגירונג, זענען פערבאטען יעדער מין גאסען־דעמאנסטראציעס און פראטעסטען, די ראדיקאלע ארבייטער־פארטייען ווי למשל די קאָ־מוניסטען, האבען נישט קיין מעגליכקייט ארויסצו־געהען אין גאס. אויך די סאציאליסטישע פארטיי איז געשטערט אין איהר אקציע, די מעהרסטע יו־דישע ארבייטער־יוניאנס זענען געשלאסען צוליב דעם ארעסט פון א סך מיטגלידער און צוליב דעם, וואס די אנדערע האבען מורא צו קומען אין די לאקאלען.

דער שווערער קריזיס, וועלכען דאס לאנד לעבט דורך, האט געבראכט דערצו, אז די קלאנגען וועגען אבשטעלען אדער בעשרענקען די אימיגראציע האט נישט ארויסגערופען קיין בעאונרוהיגונג אין דער היגער יודישער בעפעלקערונג. אין יעדען פאל בעדייט דאס פערמאכען די טויערען פון לאנד א קלאפ פאר יודישע אימיגראנטען, וועלכע ווערען פון דער רעגירונג בעטראכט פאר ווייניגער פראדוק־טיווען עלעמענט, פאקטיש איז צווישען אונזערע אימיגראנטען פון דער לעצטער צייט פערהאן א גאר קליינע פראצענט פאך־לייט. דער רוב בע־שטעהט פון דעם בעוואוסטען טיפ „לופט מענשען". וועלכע בעמען זיך אלע צו דער אזוי אומפרוכט־בארער און אומדאנקבארער פרנסה פון גאסען־הענדלער מיט זאקען, קראוואטען און אנדערע קליי־ניגקייטען.

אלס א סימן פון דער צייט, וועלכע מיר לעבען דא איצט דורך, קאן בעטראכט ווערען דער פלאן פון עטליכע און דרייסיג היגע יודישע פאמיליעס צו פערלאזען די שטאט און צו געהען זיך קאלא־ניזירען אין די וועלדער פון טשאקא, די נאך ווייניג אנטוויקעלטע צפון־טעריטאריע פון ארגענטינע, דאס אינטערעסאנטע ביי דעם פלאן איז דאס וואס יודען אנטלויפען פון שטאטישען קריזיס אין דארף — געהן, כמעט אין אורוואלד אריין.

אין טשאקא בעקומען יעדער קאלאניסט פון דער רעגירונג 100 העקטאר באדען, וועלכע ער האט די פליכט ביז צו א געוויסען טערמין ארומצוצוימען מיט א דראט און זיך איינארדנען. דער פרייז פון באדען איז א נידריגער — אבהענגיג פון דער ווייט־קייט פון א באהן־סטאציע. די אויסצאהלונג איז א לייכטע, די ערשטע פאר יאהר ווערט מען בכלל נישט געמאנט. דער באדען איז בעזונדערס גוט פאר פרוכט־פלאנצונגען, פאר קארן און פאר וואטע־קולטור, וועלכע די היגע עקאנאמיסטען רופט אן דאס „ווייסע גאלד" פון ארגענטינע. די יודען וואס געהען זיך איצט קאלאניזירען בעקומען צוגעוויזען שטחים באדען פאר גרופעס פון צעהן ביז צוועלף פאמיליעס (די רעגירונג זעהט נישט גערן קיין „נאציאנאל"־קאלאניזאציע אויף א געשלאסענעם שטח), נישט ווייט פון א באהן־סטאציע און נישט ווייט פון אנדערע יודישע ישובים ארום דעם שטע־טעל טשאראטא.

די יודישע קאלאניסטען, וואס זענען שוין פער־האן אין טשאקא, געהט עס היינט נישט שלעכט.

א טייל פון די 35 פאמיליעס געהען שוין די טעג ארויס קיין טשאקא. דער טראנספארט אויף די מלוכה־באהנען איז פאר זיי אן־אומזיסטער, אויף זייער נייעם וועג בעגלייטען זיי די הארציגע ברכות פון גאנצען ארגענטינער יודענטום. (יט"א)

א. שוסהיים.

—◆—

נייער יודישער פארשלאג וועגען קאלענדאר־רעפארם
אויסגעארבייט פון א יודיש־דייטשען שריפטשטעלער

ווין (יט"א) דער יודיש־עסטרייכישער שריפט־שטעלער מארקוס זילבערשאץ, וועלכער האט שוין אין פאריגען יאהר קארעספאנדירט מיט'ן פעלקער־בונד און מיט'ן פערשטא־בענעם לוסיען וואלף וועגן דער קאלענדאר־רעפארם האט איצט אויסגעאר־בייט א נייעם פראיעקט וועלכען ער האט איבער־געשיקט דעם פעלקער־בונד.

דער דאזיגער פראיעקט וועט גענומען ווערען אין אכט דורך דער סאודיען־קאמיסיע, וועלכע גרייט צו מאטעריאלען צו דער זיצונג פון דער טראנזיט־און קאמוניקאציע־קאמיסיע ביים פעלקער־בונד, וואס וועט אויף איהר אקטאבער־סעסיע בעטראכטען די פראגע וועגען קאלענדאר־רעפארם.

אין א געשפרעך מיט'ן יט"א פארשטעהער האט ה' זילבערשאץ אויף פאלגענדען אופן איבערגעגעבען די ריכטליניען פון נייעם פראיעקט: די הויפט־מאטיוון, וואס ווירקען פאר איינפיהרען דעם קאלענ־דאר־רעפארם, טראגען א ווירטשאפטליכען כאראק־טער. ביים אויסארבייטען בייע פראיעקטען פון יו־דישען צד, וואס זאלען קענען רעכענען אויף ער־פאלג, דארף מען זיך רעכענען מיט די ווירטשאפט־ליכע אינטע־עסען. פון דעם שטאנדפונקט איז דערי־בער נישט צוועקמעסיג, אז די יודישע קרייזען זאלען פערטיידיגען דעם פראיעקט, וואס שטיצט זיך אויף דער איינפיהרונג פון אן־איבער־חודש, יעדע 22 אדער 23 יאהר, ווייל דאס דערוואַרטערן דאס קא־לענדאר־יאהר פון אסטראנאמישען יאהר רופט אר־רויס גרויסע ווירטשאפטליכע שוועריגקייטען און שאדענס. אזא רעפארם וואלט אריינגעפיהרט פיל אונארדנונג אין די געשעפטס־סעזאנען, פערקעהר־פלענער, קור־סעזאנען, אורלויב־פעריאדען, שול־יאהרען א. א. וו. דער אנהויב פון קור־סעזאן צ. ב. וואלט זיך צום סוף פון 23־יעהריגען פעריאד אר־בערגערוקט פון מיטען מאי צו דער אפט־קאלט־רעגען־צייט פון מיטען אפריל, ה' זילבערשאץ האט דעריבער אויסגעארבייט א פראיעקט פון א צוויי־וואכיגען איבער־פעריאד יעדע 11 יאהר, וואס ער־לויבט אויסצומיידען די נעגאטיווע זייטען פון איבער־חודש יעדע 22 יאהר.

לויט דער מיינונג פון ה' זילבערשאץ דארפען די יודישע קרייזען, וואס זענען פעראינטערעסירט אין דער סטאביליטעט פון שבת, פערטיידיגען די קאנצעפציע פון איבער־וואך, צוועגטעל פון 3־וועכענטליכען איבער־פעריאד.

אספת הנבחרים פאדערט אריינצולאזן זשאבאטינסקין קיין א"י

ירושלים (יט"א) אויף דער סעסיע פון דער אספת־הנבחרים איז אריינגעטראגען געווארען א פארשלאג, אז די כנסת־ישראל זאל איבערנעמען פון דער יודישער אגענץ די אויסהאלטונג פון די געזונדהייטס־אינסטיטוציעס אין א"י. א צווייטער פארשלאג האט פארויסגעזעהן, אז אויך דאס העב־רעאישע שול־וועזען זאל איבערגענומען ווערען פון דער יודישער אגענץ. די רעוויזיאניסטען האבען פארגעשלאגען, אז די אספת־הנבחרים זאל זיך ווענ־דען צו דער רעגירונג מיט דער פאדערונג, אז זי זאל איבערנעהמען די אויסהאלטונג הן פון געזונד־הייטס־וועזען, הן פון ערציהונגס־וועזען.

פאר דעם הויך־קאמיסאר פון א"י האט זיך פארגעשטעלט א דעלעגאציע פון דער אספת־הנבחרים וועלכע האט איהם פארגעשטעלט די פראטעסט־רעזאלוציע פון דער אספת־הנבחרים געגען דער א־רויסווייזונג פון ה' וול. זשאבאטינסקי און פאדערט ערלויבען איהם צוריקקומען קיין ארץ־ישראל.

אויף איהר צווייטער זיצונג האט די אספת־הנבחרים בעעהרט מיט אויפשטעהען דעם אנדענק פון א. ד. גארדאן, וועמעס יאהרצייט עס איז אויס־געפאלען אין זיצונגס־טאג.

„קאמזעט" פערקלענערט די סובסידיעס
פאר יודישע קאלאניעס אין אוקראינע

מאסקווע (יט"א) צוליב דעם דעפיציט פון 2 און א האלב מיליאן רובעל אין בודזשעט פונעטט ראלען „קאמזעט" האט די געזעלשאפט בעשלאסען צו קירצען איהרע סובסידיעס פאר א רייה יודישע קאלאניעס, וועלכע זענען דורך איהר ביז איצט געשטיצט געווארען. די סובסידיע.שטרייכונגען זענען אין דער ערשטער רייה נוגע די יודישע קאלאניעס אויף אוקראינע. דער „קאמזעט" האט מיטגעטיילט די קאלאניעס אין איניגע ראיאנען, אז זיי זעלען פון איצט אן געניסען פון א מינימאלער שטיצע. זייערע בעדערפענישען דארפען בעפרידיגט ווער־רען דורך דער אוקראינישער רעגירונג.

קאלאניזאציע פון די יודען אין צענטראל־אזיע

מאסקווע (יט"א) 2 שליחים פון צענטרא־לען „קאמזעט", וועלכע זענען דעליגירט געווא־רען אין צענטראל־אזיען, כדי אויסצופארשען די לאגע פון די דארטיגע יודען, האבען מיטגעטיילט, דאס אין דער סאוועטישער רעפובליק אוזבעקיס־טאן לעבען איצט 9000 יודישע משפחות. פאר דער מלחמה זענען די דארטיגע יודען געווען הויפטזעכליך באוועל־ און לעדער־סוחרים. איצט פערנעמט זיך 65 פראצ. פון די יודישער בעפעלקערונג מיט האנד־ווערק, 15 פראצ. מיט האנדעל, 10 פראצ. מיט לאנד־ווירטשאפט און אן'ערך 10 פראצ. זענען בעאמטע. עס ווערען איצט געמאכט די ערשטע פרובען אריינ־צוציהען די יודען אין דער אינדוסטריע. אין סמאר־קאנד האט דער „אזעט" געעפענט איניגע פאבריקען, וועלכע האבען זיך אבער פערוואנדעלט מעהר אין האנדעלס־אונטערנעהמונגען. זייט 1927 ווערען גע־מאכט פרובען צוצוציהען די אוזבעקיסטאנער יודען צו לאנדווירטשאפט. ביז איצט אבער זענען די רע־זולטאטען גאנץ בעשיידענע. איניגע געשאפענע קאלעקטיוון זענען זיך צופאלען.

די צענטראלע פון „קאמזעט" האט זיך גע־ווענדעט צו דער רעגירונג פון אוזבעקיסטאן וועגען אויסטיילען א געוויסען שטח אויף צו קאלאניזירען 5000 יודישע משפחות. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז א פאסיגען שטח קען מען געפינען אין שבוה'ת־דיגען קאזאקסטאן אדער טאדזשיקסטאן. אין קורצען וועט דער ראט פון פאלקס־קאמיסארען אין טאד־זשיקסטאן ארויסגעבען א דעקרעט וועגען אויסטיילען א בעדייטענדען שטח ערד, אויף וועלכען עס דאר־פען אין משך פון די נאענטסטע 5 יאהר קאלאני־זירט ווערען 5000 יודישע משפחות.

יודישער דירעקטאר פון סאוויעטישען מלוכה־פערלאג
ווערט בעעהרט דורך דער סאוויעט־רעגירונג

מאסקווע (יט"א) די טעג האט געפייערט זיין 50־טען געבורטס־טאג־יובילעאום פראפ. מ. וואלפ־סאן, איינער פון די דירעקטארען פון סאוויעטישען מלוכה־פערלאג („גאסאיזדאט"). פראפ. וואלפסאן איז לכבוד זיין יובילעאום בעעהרט געווארען דורך דער סאוויעטען־רעגירונג מיט'ן טיטעל „זאסלושאני דייעטעל נאוקי" („פערדינסטפולער וויסענ־שאפטס־טוער"). וואלפסאן איז אן אלטער רעוואלוצ־יאנער און אן אנערקענטער פערלאגס־פאכמאן. ער האט זיך קונה שם געווען אין סאוויעטען־פערבאנד בעזונדערס א דאנק זיינע שריפטען פאר דער יוגענד, אין וועלכע ער האט פאפולאריזירט די אידעען פון סאוויעטען רעזשים.

ניי־ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי־ער פאלקסבלאט

דינסטאג 17 ז׳ שבט תרצ״א

פעברואר
זון־אויפגאנג 6 56
זון־אונטערגאנג 4.43

בלוטיגער באנדיטען־אנפאל

אויף א יודיש פאר פאלק

ביידע זענען שווער פערוואונדעט און אפגעפיהרט אין שפיטאל

(2) אויף לימאנאווסקא 68 האבען געוואוינט דאס יונגע פאר פאלק אברהם און גיטעל ראלניצקי, דאס יונגע פאר פאלק וואס האט נישט לאנג חתונה געהאט האט געהאט א קאלאניאל געוועלב, און די וואוינונג איז געווען אנגעשלאסען אן געוועלב. זונטאג ארום 11 אין אווענט האט עמיץ אנגעקלאפט אין דער טיר פון דער וואוינונג און געבעטען א שאכטעל שפראטקעס און זאפאלקעס. ראלניצקיס האבען זיך שוין געקליבען צו לעגען שלאפען. גיטעל איז אריין אין געוועלב און דער קונה איז געבליבען שטעהען אין טיר. דערווייל האט ער אריינגעלאזט אין שטוב נאך עפעס אן׳אומבעקאנטען אין א מאסקע יענער מיט א רעוואלווער אין האנט איז גלייך אריין אין שטוב און דראהענדיג אברהמען געפאדערט אז ער זאל איהם ארויסגעבען דאס מזומן געלד, וואס ער פערמאגט. ראלניצקי האט זיך געווארפען צום פענסטער און געוואלט ארויסהאקען די שויב און מאכען א גוואלד, אבער דער באנדיט האט איהם אריינגעשטאכען א מעסער אין הארץ און ווען ראלניצקי איז געפאלען, איהם נאך עטליכע מאל צושטאכען, אזוי אז ער איז געבליבען ליגען אין א קאלושע בלוט.

ווען די פרוי האט זיך פון געוועלב אומגעקעהרט מיט׳ן שאכטעל שפראטען און זאפאלקעס, האט זי דערזעהען וואס ס׳טוט זיך און זיך געווארפען צו הילף דעם מאן.

די באנדיטען האבען זיך געווארפען צו איהר און פון איהר געפאדערט ארויסצוגעבען דאס געלד, וואס זיי האבען. גיטעל ראלניצקי האט זיך פערלוירען און האט אין פערצווייפלונג אויפגעהויבען א גוואלדיגען געשריי דאן האט איינער פון די באנדיטען אויסגעשאסען און זי פערוואונדעט אין בויך, מורא האבענדיג פאר׳ן טומעל זענען די באנדיטען אנטלאפען איידער ס׳האט אימיץ בעוויזען אריינצוקומען אין דער וואוינונג, ווען די שכנים וואס זענען אויפגעוועקט געווארען דורך גיטעלס געשריי און שיסעריי זענען זיך צוזאמענגעלאפען, האבען זיי אין שטוב דערזעהען א שוידערליך בילד: צווישען פענסטער און בעט איז אויף דער פאדלאגע א צובויפגעדרייטער און פערבלוטיגטער מיט שוואכע סמנים פון לעבען געלעגען אברהם. אין ערשטען צימער ביי דער טיר איז געלעגען א פערוואונדעטע אין א קאלושע בלוט די פרוי ראלניצקא און פון איהר בויך האט גערונען בלוט. אין צימער איז אלץ געווען איבערגעדרעהט און צעווארפען אזוי אז מ׳האט געזעהען אז ס׳איז פארגעקומען א גערانגעל מ׳האט באלד ארויסגערופען די פאגאטאוויע און די פאליציי וועלכע זענען באלד אנגעקומען אויפ׳ן ארט. ביידע קרבנות פונ׳ם אנפאל זענען אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאלען: אברהם — אין פאזנאנסקיס און גיטעל — אין שוו. יוזעף.

די אויספארשונג וועלכע ס׳האט איבערגענומען דער לייטער פון אויספארשונגס־אמט אויבער־קאמיסאר ווייער האט דערווייל פעסטגעשטעלט, אז די באנדיטען האבען נישט בעוויזען עפעס צוצורויבען. מ׳האט באלד פעראָרדענט אנ׳אבלאווע און ארעסטירט א רייה פערדעכטיגע פערזאנען גיטעל ראלניצקא איז געווען מעוברת און די באנדיטען האבען ביי איהר דאס קינד דערהרגעט. איהר צושטאנד איז דעריבער זעהר א שווערער, ביידע געפינען זיך אהין בעוואוסטזיין און מ׳קען זיי דעריבער נישט פערהערען.

די אויספארשונג ווערט ענערגיש געפיהרט.

* * *

באנקראטען און אויסגלייכס־אונטערהאנדלונגען

טעגליכע כראניק פון האנדעלס־געריכט

דעם 13. פעברואר איז שמעון ביינזעצער (פול־נאצנא 10) ערקלערט געווארען פאר באנקראט, אזוי ווי ער האט זיין סחורה בעהאלטען און דאס געשעפט ליקווידירט, האט דאס געריכט בעשלאסען איהם צו ארעסטירען. דער באנקראט טערמין איז פעסטגעשטעלט געווארען פון 31. יאנואר 1929.

* * *

פינקוס גרינזאן האט דעם 31. אקטאבער 1930 בעקומען א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען אויף 3 חדשים. דער בילאנס האט זיך דאן געשלאסען מיט דער סומע 567.208 זל. אזוי ווי דער געשעפטס צושטאנד האט זיך נישט געבעסערט האט זיך גרינזאן געוועגדעט אין געריכט אז מ׳זאל איהם ערלויבען אנצוהויבען אויסגלייכס־אונטערהאנדלונגען מיט די קרעדיטארען. ער האט זיי פארגעשלאגען צו בעצאהלען 70 פראצ. פון די חובות אין פערלויף פון 2 יאהר אהן ציבזען און קאסטען.

דאס געריכט האט ערלויבט אנצוהויבען אויסגלייכס אונטערהאנדלונגען.

* * *

פירמע י. בירענצווייג האט אין יוני בעקומען א פראלאנגאציע פון די צאהלונגען און שפעטער בעקומען אנ׳ערלויבניש אנצוהויבען אויסגלייכס־אונטערהאנדלונגען 34 קרעדיטארען האבען געמאלדען זייערע חובות אויף 157.758 זל. דערווייל האט די פירמע געמאלדען, אז איהרע געשעפטען האבען זיך געבעסערט און זי וועט ווייטער בארמאל צאהלען אלע איהרע התחייבותן.

דאס געריכט האט אפגעשאפט די אויסגלייכס־אונטערהאנדלונגען און די פראלאנגאציע פון די צאהלונגען.

עטליכע פרויען האט ער שוין

איצט קלויבט ער זיך אויפסניי חתונה האבען אין ווארשא

אויף וואלבארסקא 25, וואוינט אנ׳אלמנה זאקהיים מיט עטליכע קינדער. איהר עלטערער זוהן אייזאק האט זיך געהאלטען פאר א סוחר און פלעגט זוכען אפט פאר זיך כלות. מיט עטליכע יאהר צוריק איז קיין לאדז געקומען אנ׳אמעריקאנער פרוי שיינדעל בארענעק און האט געבראכט מיט זיך אנ׳ערך פופצעהן הונדערט דאלאר און געזוכט א שידוך צו־טון, האבען זיך געפונען שדכנים און מ׳האט איהר פארגעשטעלט דעם סוחר איזאק זאקהיים. א שעהנער יונג איז ער געווען, איז ער דער פרוי געפעלען געווארען און ס׳איז געשלאסען געווארען דער שידוך, מ׳האט געשטעלט א חופה און מ׳האט בעשלאסען ארויסצופאהרען קיין גראדנע און דארט עפענען א געשעפט פון קאנפעקציע.

א פאר וואכען נאך דער חתונה האט זיך די פרוי דערוואוסט, אז איהר תכשיט איז שולדיג עפעס געלד א בזשעזשינער קאנפעקציאנער מארדקעוויטש און אז יענער האט איהר מאן איינגעקלאגט און בעקומען ווירעקען. אבער דאס וואלט נאך געווען א צרה אויף צו דערליידען, האט זיך ארויסגעשטעלט, אז איזאק זאקהיים האט אויסגעשטעלט פאלשע וועקסלען און מ׳האט איהם דערפאר פעראָרדענט צו ארעסטירען. פאר די חובות האט מען אפגעשריבען דאס געשעפט פערקויפט די סחורה פון אויקציאן און איזאק איז אוועק זיצען. האט די פרוי געמוזט ליקווידירען דאס געשעפט און ארויסגעפאהרען צוריק קיין לאדז.

דערווייל איז קיין גראדנע אנגעקומען א פרוי וואס זוכט ארום „איהר מאן" איזאק זאקהיים. ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט, אז זאקהיים האט נאך א פרוי גיטעל ריטערמאן אין ווארשא גענשא 6. די ביידע פרויען האבען זיך צוזאמענגעטראפען און האבען זיך אויסגעוויינט אויף זייער ביטערען מזל, וואס זיי זענען אריינגעפאלען צו דעם קאנפעקציע־סוחר. זיי האבען בעשלאסען, אז די פרוי בארענעק וועט איהם ארויסנעהמען אויף קויציע און ווען זיי וועלען פאהרען קיין לאדז, וועלען זיי זיך אפשטעלען אין ווארשא און דארט וועט ער מוזען אפגטן די פרוי ריטערמאן. אזוי איז עס טאקע געשעהן: שיינדעל בארענעק האט ליקווידירט דאס געשעפט אין גראדנע, האט צונויפגעשטעלט א פאר הונדערט זלאטעס, , האט אריינגעטראגען פאר׳ן מאן קויציע 350 זל. און ער איז בעפרייט געווארען פון טורמע.

געקומען קיין ווארשא זענען זיי אוועק צו א רב און איזאק האט דארט אפגעג׳טט די פרוי ריטערמאן שיינדעל איז אבוועזענד געווען ביים גט און האט נישט געזאגט דעם רב, אז זי איז אויך איזאקס פרוי כדי נישט זיין געצוואונגען אויך צו נעהמען גט.

געקומען קיין לאדז האט נאך שיינדעל געהאט א 800 זל. וואס זי האט צונויפגעשטעלט פון פערקויפען איהר פאקען־מאנטעל א בריליאנט רינגעל א. אז. וו. האט מען געדונגען א דירה און זיך בעזעצט אויף זאווישע 17. אבער דא האט זיך שיינדעל דערוואוסט, אז איהר איזאק האט נאך א פרוי רוזשא אין פרוזשאני, א פרוי אין ראוונא, א כלה רבקהלע פון פולנאצנא 12 מיט וועלכער ער „געהט" שוין באלד זיבען יאהר און האט ביי איהר אויסגעמפט אלץ וואס זי האט פערמאגט, — 100 דאלאר מזומן געלד, ציהרונג א.א.וו.

האט זי אנגעהויבען פארהאלטען איהר מאן, וואס פאר אנ׳ארט לעבען ער פיהרט, האט זיך דער „סוחר" צובייזערט, אויסגעהאקט אלץ וואס ס׳איז געווען אין שטוב און איז פערשוואונדען, געזאגט האט ער אז ער פאהרט קיין ווארשא, אבער וואוהין ער איז אוועקגעפאהרען ווייסט מען נישט. דערווייל האט זיך ארויסגעשטעלט נאך א זאך: פרוי שיינדעל פלעגט געבען איהר מאן געלד, אז ער זאל צאהלען דירה־געלד, פלעגט ער נעהמען דאס געלד און פערטון אויף וואס ער האט געוואלט. דער פרוי, וועלכע קען נישט לייענען, פלעגט ער ווייזען עפעס קוויטלעך און זי פלעגט גלויבען, אז דירה־געלד איז בעצאהלט. דער ווירט נישט בעקומענדיג קיין דירה־געלד האט בעקומען אנ׳עקסמיסיע און זיי טאקע עקסמיסירט. איז שיינדעל אריבער וואוינען אלס סובלאקאטארקע אויף מרדכי גבאיס גאס 22. פון איהר מאן האט זי נישט קיין שום ידיעות א לענגערע צייט.

מיט א צייט צוריק האט זי זיך דערוואוסט אז ער איז געקומען קיין לאדז און האלט זיך אויף ביי דער מוטער, איז זי אוועק אהין די מוטער האט זיך אריינגעמישט געמאכט צווישען דעם פארפאלק שלום און איזאק איז אוועק וואוינען צו זיין פרוי. אבער דארט איז ער אפגעווען א פאר טעג און ארויסגעגנבעט ביי דער פרוי 350 זלאטעס, איהר גאנץ פערמעגען אין מזומן, וואס איז איהר געבליבען און איז ווידער פערשוואונדען.

איצט דערוואוסט זיך די פרוי שיינדעל אז איהר מאן איזאק געהט ווידער חתונה האבען, פון א בריף וואס איז אריינגעפאלען אין איהר האנד האט זי זיך דערוואוסט אז דארט געלבלום פון ווארשא, באגי־פראטערסקא 8 וו. 16 האט זיך מיט איהם אפגערעדט, אז ער זאל קומען קיין ווארשא. דעם 20.טען וועט אין ווארשא זיין איהרער עלטערער ברודער פון פיעטריקאוו און מ׳וועט בעשטימען א זמן־חתונה, ווארשיינליך אויף פורים, אויך מיט די געלד־זאכען איז שוין ערלעדיגט, שרייבט איהם זיין כלה.

איז געקומען פרוי שיינדעל צו אונז אין רעדאקציע בעטען, אז מיר זאלען פערעפענטליכען דאס איזאק זאקהיים האט עטליכע פרויען און דער ראבינאט זאל איהם נישט געבען קיין חופה וקדושין, ער זאל נישט קענען אומגליקליך מאכען נאך פריי־שע מיידלעך, אדער פרויען.

בעהייצונגס־מאטעריאלען פאר אינטעלעקטועלע ארבייטסלאזע

די אונטערשטיצונגס־אפטיילונג ביים מאגיסטראט טיילט מיט, אז היינט דינסטאג וועט מען אנהויבען ארויסגעבען בעהייצונג טאלאנען פאר די ארבייטסלאזע אינטעל קטועלע, וועלכע האבען זיך פערעגיסטרירט דעם 5 און 9 פעברואר.

די טאלאנען וועלען ארויסגעגעבען ווערען אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס־אמט פאר ארבייטסלאזע, גאס פון 28 שיסער פולק נומער 32 פון 12 ביז 2 בייטאג.

בעהייצונגס מאטעריאל אויף די טאלאנען קען מען אפנעמען אויף ווע גלאווע 3 און גאס פון 11 ליסטאפאד 107 אין די שטעטישע סקלא־דען.

מארגען — א שטרייק פון די שטעטישע אנגעשטעלטע?

(2) אלע פעראייבען פון די שטעטישע אנגעשטעלטע האבען בעכטען ארויסגעלאזען אנ׳אויפרוף אין וועלכען זיי פאדערען אויף די שטעטישע ארבייטער און אנגעשטעלטע אז זיי זאלען מיטוואך פערשטרייקען אלס פראטעסט געגען דעם, וואס מען האט זיי אפגעזאגט אויסצוצאהלען די 13. פענסיע.

צוזאמענפאהר פון די לייטער

אין די שטייער־אמטען פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע

(—) אונטערן פארזיץ פון פרעזעס פון דער פינאנץ־קאמער קוכארסקי האט זיך היינט אנגעהויבען א צוזאמענפאהר פון אלע לייטערס אין די שטייער־אמטען פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע. אינ׳ם צוזאמענפאהר, וועלכער קומט פאר אין לאקאל פון דער פינאנץ־קאמער בעטייליגט זיך אויך א דעלעגאט פון פינאנץ מיניסטעריום — אינספעקטאר אלאנט. אויפ׳ן צוזאמענפאהר וועלען ארומגערעדט ווערען א רייה טעכנישע פראגען. אין איהר בעטייליגען זיך 30 לייטערס פון די שטייער־אמטען און ער וועט דויערן צוויי טאג.

אפטייקען

היינטיגע נאכט־דיזשורען

(2) קאספערקעוויטש, (זגערזשער 54); שיטקעוויטש, (קאפערניק 26); זונדעלעוויטש, (פעטריקאווער 25); סאקאלעוויטש און שאט, (פשעיאזד 19); ליפעץ, (פעטריקאווער 193); ריכטער און לאבאדא, (11. ליסטאפאד 86).

לאדז. יוד. קאמער־טעאטער
נייער „ארט"
איז ווייסע זאל
מאנטייפעל זאכאדניא 43
קינסטלעריש לייטער: משה בראדערזאן.
לייטער: א. בעזמאן

היינט, דינסטאג פאפול. פארשטעלונג
פון 80 גר. ביז 3 זל. אנהויב 9.45 אווענד
פראגראם נומער 4 א. נ.:

ס׳רעדעל דרייט זיך

אין 2 טיילען, 12 נייע שלאגערס

פראגראם: 1) פראלאג, 2) מוטע חסידים, 3) ביכער, 4) אין זאקאפאנע, 5) ארבייטסלאזער, 6) פאר חופה־וקדושה, 7) בעלי־צידות, 8) אויף א שטיקעל ראדיא, 9) דער שדימסף, 10) אויפ׳ן באל, 11) מאנעקעניערע ביי ניקאלאי דעם ערשטען, 12) ארשבעסקע, 13) צ׳אם—די—קו! ט׳אם—די—קו!

אנסאמבל לויט א. ב. פרויען: זיסעלע גירל, מרים דזלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע מרים. מענשע פעטערמאן. מענער: ח. אלטמאן, שמואל באלדשטיין, שמעון דזשיגאן, מאטל קאן, יעקב ריינגלאס, ישראל שומאכער, יוסף שיפער

טעקסטען: מ. בראדערזאן, דער טונקעלער און שווארטשענקא.

מוזיק: ה. רובין, א. ביינעלמאן.

דעקאראציעס און קאסטיומען: י. גרוינער, טענץ און פלאסטיק: ז. קרושוב און ם. שלפערן. רעזשי — דזשיגאן שומאכער. מו. יק־דיריגענט — ה. רובין, ליכט־עפעקטען־ישראל. בינע־דעקאראטאר — ט. קא׳,

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 11 — 2 בייטאג און פון 5 אוו. שבת און יום־טובים א גאנצען טאג

יודיש טעאטער „פילהארמאניע", נארוטאוויטשא 20

יודישער דראמאטישער אנסאמבל. קינסטלערישע לייטונג

רודאלף זאסלאווסקי

ענדליך נאך אזוי פיל יאהרען איז דאך געלונגען צו בעקומען פאר דעם לאדזער טעאטער־עולם דעם בעסטען יודישען קינסטלער, וועלכער האט דעם גרעסטען ערפאלג אין אלע לענדער — דאס איז דער ליבלינג

רודאלף זאסלאווסקי

לעזט די ווייטערדיגע אנאנסען.

וועגען אלע ענינים זיך צו ווענדען דעם 17־טען פעברואר אין קאנצעלאריע פון טעאטער „פילהארמאניע" צום אדמיניסטראטאר מ. זאנדבערג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוואכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום־טוב פון 9—1 פארם.
בעזונדערער ווארטע־זאל פאר פרויען.

בעריהמטער פראַנצויזישער פּיאַניסט
אַלפרעד נעלטאַ אין לאָדז

דער בעריהמ״ער פראנצויזישער פּיאַניסט
חירטואָז אלפרעד נעלטא, וועלכער ווערט פערעכענט פאַר איינעם פון די גרעסטע פּיאַנא-מייסטער פון דער וועלט, קומט קירצליך קיין לאָדז און וועט אויפטרעטען דעם 26 פעבּרואַר אין פילהאַרמאָניע-זאַל.

בעשטעטיגט דעם טאַריף פאַר קוימענקערער

(א) אין יוני האָט די אינדוסטרי-אפּטיילונג ביים מאַגיסטראַט פעסטגעשטעלט א טאַ־יף פאַר קוימענקערער. דערביי האָט ער זיך גערעכענט מיט דער מיינונג פון שטאָט-ראָט, האַנדווערקער-קאַמער און האַנדעלס-קאַמער. געגען דעם דאָזיגען טאַריף האָט דער פערבאַנד פון די הויז-בעזיצער-פעראיינען דערלאַנגט א רעקורס. דער רעקורס איז דורך דער וואָיעוואָדזטווע אָפּגעוואָרפען געוואָרען. דאַן האָבען זיך די הויז-בעזיצער געווענדעט מיט אַ״אַנקלאַגע צום האַנדעלס-מיניסטעריום. איצט האָט דאָס האַנדעלס-מיניסטעריום דעם רעקורס אָפּגעוואָרפען.

דער פעסטגעשטעלטער טאַריף פערפליכטעט פון 1 יולי 1930 י.

געשראָסען דעם עספּעראַנטאָ-פעראיין „לאַבּאָרא״

(2) נעכטען איז אויף זאַכאַרניאַ 66 געשלאָסען געוואָרען דער עספּעראַנטיסטען-פעראיין „לאַבּאָרא״, וועלכען ס׳ווערט פאַרגעוואָרפען, אַז דאָרט ווערט געפיהרט אַ קאָמוניסטישע טעטיגקייט.

נאָכ׳ן אַדורכפיהרען אַ רעוויזיע איז דער לאָקאַל פערחתמט געוואָרען.

אָפּגעשפּאָלטענע כ. ד.
פעראייניגען זיך מיט די לינקע נ.פ.ר.

(א) פאַר די וואַהלען צום סיים איז ביי די כ. ד. פאָרגעקומען אַ שפּאַלטונג און די ראַטמאַנשע ביצכאָסקיבנאַ האָט געבילדעט אַ סאַנאַציע-גרופּע כ.ד. איצט קומען פאַר אונטערהאַנדלונגען צווישען דער אָפּגעשפּאָלטענער גרופּע מיט די לינקע נ. פ. ר. און די פּעג זאָלען זיי זיך צוזאַמענשליסען.

זעלבסטמאָרד

(2) נעכטען איז אין שטעטישען שפּיטאָל געשטאָרבען דער 63 יאָהריגער יוזעף נייכאָן פון זגעזש (נאַרוטאָוויטש 1) וועלכער איז מיט צוויי טעג צוריק בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, איבערשניידענדיג זיך דעם האַלז מיט אַ ראַזיר-מעסער.

די סבה פון זעלבסטמאָרד איז געווען, דאָס שלעכטע צוזאַמענלעבען מיט׳ן איידעם, ביי וועמען ניימאַן האָט געוואוינט אַ לענגערע צייט.

היינט און פאָלגענדע טעג!

מיט קאָסטען פון 2 מיליאָן דאָלאַר!

דאָס בעדייטענדסטע קלאַנג-פילם מייסטערווערק לויט דער בעוואוסטער ערצעהלונג פון Gaston Leroux א. נ.:

געשפּענסט אין דער אָפּערע

פרעכטיגע קרעאַציע פון אומפערגעסליכען מייסטער פון דער מאַסקע

LON CHANEY

אין די הויפּט-ראָלען;

Mary Philbin, Norman Kerry

— נעכסטער פּראָגראַם: —

„דער קעניג פון די בעטלער״

אָנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 אָבּטעטאָג שבת, זונטאָג און יום-טוב 12.30 בייטאָג

פּאָפּולערע פּרייזען.

Doktór KLINGER

ספּעציאַל-אַרצט פאַר ווענער שע, הויט- און האַר-קראַנקהייטען

ANDRZEJA 2, tel. 132-28

נעהמט אָן פון 9–11 פריה און פון 5–8 אָוועגד און פון 1–2 נ״מ אין דער „לעטשניצע פּיעטריקאָווער 62״

זאַל „פילהאַרמאָניע״, נאַרוטאָוויטשא 20

מיטוואָך, דעם 18 ד. ה. דער 6-טער און אונווידערופליך

דער לעצטער קאָנצערט פון

חיה׳לע גראַבער

אין ליד און דראַמע

אין די בעסטע נומערן פוןביידע פּראָגראַמען, צוזאַמען מיט

„מוסר״ און „נאָך קבורה״ פון י. ל. פּרץ

בילעטען צום פּרייז פון 1 ביז 4 זל. אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

פון אַ ברענענדער כלי מיט בענזין אָנגעצינדען זיך 3 מענשען
פערביינגעהער האָבען די שרפה איינגעלאָשען

(א) נעכטען פאַרמיטאָג האָט זיך אין טאַקסובקע 81,629 וועלכע איז געשטאַנען אויף פרייהייט-פּלאַץ פאַר נומער 11 אָנגעצונדען אַ כלי מיט בענזין, דער שאָפער קאָוואַלסקי האָט געכאַפּט די בלעכענע כלי מיט בענזין און זי אַרויסגעוואָרפען פון דער טאַקסובקע אויפ׳ן טראָטואַר.

דער בענזין האָט בעשפּריצט דעם פערבייגעהענדען הערשעל בערקאָוויטש, 47 י. אַלט. (קאַמיענגא 5) און דעם 22-יעהריגען משה גינצבערג פון אָזאָרקאָוו. ביידע זענען אַרומגעכאַפּט געוואָרען פון פלאַמען. בערקאָוויטש האָט אָנגעהויבען שנעל זיך אויסצוטון און גינצבערג האָט ווייטער אָפּגעוואָרפען פון זיך די כלי מיט בענזין און ס׳איז ווידער בעגאָסען געוואָרען מיט ברענענדען בענזין דער 33-יעהריגער סטאַניסלאַוו קושיזשאַנאָווסקי.

די פערבייגעהער האָבען זיך געוואָרפען לעשען די טאַקסובקע און די ברענענדע מענשען. די אַרויסגערופענע פּאָגאָטאָוויע האָט אַלע אָפּגעבריהטע ערטיילט הילף און בערקאָוויטשען אָפּגעפיהרט אין פּאָזנאַנסקיס שפּיטאָל. די טאַקסובקע איז טיילווייז פערברענט געוואָרען.

אַ פערברעכערישע מוטער

זונטאָג אַרום 1 אַ זייגער ביינאַכט איז די פּאָגאָטאָוויע פון דער קראַנקען-קאַסע אַרויסגערופען געוואָרען צו פראַנצישקאַ גלאָווטשינסקאַ, אַ דינסט, פון דער 6 שערפּיען-גאַס 14. דער דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט אַז גלאָווטשינסקאַ האָט ערשט געבוירען אַ קינד און האָט איהר געפרעגט וואו עס געפינט זיך איהר קינד. גלאָווטשינסקאַ האָט געליייקענט. דער דאָקטאָר פון דער קראַנקען-קאַסע האָט דאַן וועגען דעם פאַל מיטגעטיילט אין 7-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט ס׳איז פאָרגענומען געוואָרען אַן אויספאָרשונג און די פּאָליציאַנטען האָבען אין קלאָזעט אויף 6. שערפּיען 12 דערהערט אַ קולכעל פון אַ קינד, מ׳האָט געשיקט נאָך די פייערלעשער, וועלכע האָבען דאָס קינד אַרויסגענומען. אויפ׳ן קערפּער׳ל האָט מען געפונען שפּורען פון׳ם קלאַפּ, וועלכען ס׳האָט בעקומען ביים אַראָפּפאַלען. מ׳האָט עס אָפּגעפיהרט אין שטעטישען פינדעל-הויז, דאָס קינד איז געזונד. גלאָווטשינסקאַ איז אין אַ שווערען צושטאַנד אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל און נעבען איהר איז אַוועקגעשטעלט געוואָרען אַ פּאָליציי-וואַך.

פאַר מיסברויכען ביים פערקויפען צער-פערמעגען
בעקומען אַ יאָהר טורמע

(2) אין פעברואַר 1929 איז אין פּאַביאַניץ אויף אַ פערזאַמלונג פון שוסטער-צעך אַרומגערעדט געוואָרען דאָס אַדורכפיהרען דעם פערקויף פון צעהן מאָרג באָדען וואָס געהערען צום צעך. צו דער קאָמיסיע וועלכע האָט דעם פערקויף אַדורכגעפיה־ט האָבען געהערט יוזעף האַלוועג, באַלעסלאַוו באַקעס, יוזעף געמבאַרסקי, לוציאַן וועזאַלי און אַנטאָני קאָוואַלסקי.

אויף דער פערזאַמלונג איז פעסגעשטעלט געוואָרען, אַז די קאָמיסיע איז בעגאַנגען מיסברויכען און אַז דער הויפּט-שולדיגער דערביי איז קאָוואַלסקי אין די ביכער האָבען פיגורירט קלענערע הכנסה-פּאָזיציעס ווי ס׳איז אין דער ווירקליכקייט דערהאַלטען געוואָרען.

נעכטען איז די קאָמיסיע געמשפּט געוואָרען אין היגען קרייז-געריכט, אַנטאָני קאָוואַלסקי איז פערמשפּט געוואָרען אויף אַ יאָהר תפיסה, די איבריגע זענען בעפרייט געוואָרען.

לעצטע פאָרשטעלונגען
פון דער „יודישע טעאַטער סטודיע״ אין „הזמיר״

די „יודישע טעאַטער-סטודיע״ אין „הזמיר״ וועלכע האָט שוין בעוויזען דורך דער קורצער צייט פון איהר עקזיסטענץ צו דערוואָרבען זיך די סימפּאַטיע און אַנערקענונג פון בעסערען טעאַטער-עולם, מיט די אויפפיה־ונגען פון שלום עליכם׳ס „די גאָלדגרעבער״ און י. ל. פרץ׳ס „אין פּאָליש אויף דער קייט״ וואָס ווערט געשפּילט ביי אויספערקויפטע הייזער און מיט׳ן גרעסטען ערפאָלג, האָט צוליב די פאַ־ברייטונג פון אַ נייער גרויסער פּרעמיערע בעשלאָסען צו געבען די לעצטע דריי פאָרשטעלונגען פון שלום עליכם׳ס הארציגע קאָמעדיע „די גאָלדגרעבער״.

די פאָרשטעלונגען קומען פאַר פרייטאָג ד׳ 20 שבת, 21 זונטאָג ד. 22 פעבר. 9 אָוועגד אין „הזמיר״.

בילדער-אויסשטעלונג

אונזער בן עיר מ. ד. גאָטליב האָט זיך שוין קונה שם געווען מיט זיין אייגענאַרטיגער בילדער אויסשטעלונג אין לאָקאַל פון געוו. „טאָז״ אַנדזשעיאַ 1. זינט די אויסשטעלונג איז אָפען האָבען זי בעזוכט פיל חשוב׳ע געסט און אַ גאַנצע רייה אויספלוגען, יעדער בעזוכער גייט אַוועק פון דער אויסשטעלונג אַ צופרידענער, אויסדריקענדיג אַנערקענונג דעם קינסטלער ס׳זענען שוין פערקויפט געוואָרען אַ טייל פון די אויסגעשטעלטע אַרבייטען און פיל רעפּראָדוקציעס. די אויסשטעלונג וועט אָפען זיין ביז דעם 1 טען מערץ יעדען טאָג פון 10 פריה ביז 10 אָוועגד.

סאַמועל קאָהן

דעם 14 ד. ח איז פּלוצלונג געשטאָרבען דער אָנגעזעהענער בירגער און אינדוסטריעלער סאַמועל קאָהן.

דער פערשטאָרבענער איז געווען דער מיטגרינדער פון דער פירמע „מאַרקוס קאָהן״ און האָט זיך מיט זיין טעטיגקייט ערוואָרבען די אַלגעמיינע אַכטונג און סימפּאַטיע.

דער פערשטאָרבענער האָט אונטערשטיצט אַלע פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציעס און האָט געהאַט אַ פיהלענד הארץ אויף דעם מענשליכען עלענד. ער האָט גערן געהאָלפען די אַלע, וואָס האָבען זיך געפונען אין אַ נויט. ת.נ.צ.ב.ה.

פון „וו.י.ז.א.״

בכדי צו בעעהרען דעם 70-יעהריגען געבורטס-טאָג פון פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע נחום סאָקאָלאָוו, וועט מיטוואָך, דעם 18-טען ד. ח. פאָרקומען אין וו.י.ז.א. אַ אָוועגד מיט רעפעראַטען פון פרענקעל און ד״ר עלענבערג.

פון פאָלקס-אוניווערסיטעט
ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע

היינט 8.30 אָוועגד קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער פאָלקס-אוניווערסיטעט ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (צעגעלניאַנאַ 4) א פאָרלעזונג אין דער פּוילישער שפּראַך איבער דער געשיכטע פון ציוניזם. רעפערירען וועט ה׳ מ. גייזלער,

איבּעראַשענדער פּראָגראַם
אויפ׳ן געזעגענונגס-קאָנצערט פון חיה׳לע גראַבער

די קינסטלערין חיה׳לע גראַבער האָט צו איהר לעצטען אַרויסטריט אין לאָדז, וואָס קומט פאָר היינטיגען מיטוואָך, דעם 18 פעבּרואַר, אין „פילהאַרמאָניע״ צוגעגרייט אַנ׳איבּעראַשענדען פּראָגראַם אויסער די בעסטע נומערן פון איהרע צוויי פּראָגראַמען, וואָס האָט געשפּילט אין לאָדז, וועלען קומען נאָך אַ גאַנצע רייה נייע קינדער-לידער, פאָלקס-בילדער, גאַסען-לידער און חסידישע ניגונים, אָנהויבען וועט זיך דאָס פּראָגראַם מיט 2 איינאַקטערס פון י. ל. פּרץ „מוסר״ און „נאָך קבורה״.

דער געזעגענונגס-קאָנצערט האָט פערשטענדליך אַרויסגערופען דעם גרעסטען אינטערעס צווישען די ברייטסטע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג די בילעטען זענען צו פּאָפּולערע פּרייזען.

די געזעגענונגס-רעדע לכבוד דער קינסטלערין וועט האַלטען רעד. לאַזאַר פוקס.

ראַדיאָ-פּראָגראַם
דינסטאג, ד. 17 פעבּרואַר

11.58 צייט-סיגנאַל: 12.05 גראַמאָפאָן-פּליטן. 13.15 טאָג-פּראָגראַם. קינאָ- און טעאַטער-רעפּערטואַר. 13.35 לופט-פּליה-מינוט. 15.50 דייטשע און פּוילישע מיליטערישע פּלאַטען. 17.00 אינטערוויאו מיט סט. יאַראָש. 17.15 פאָרלעזונג. 17.45 פּאָפּולערער סימפאָנישער קאָנצערט. 18.45 פערשידענעס. 19.10 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, פּראָגראַם אויף מאָרגען. 19.25 גראַמאָפאָן-פּליטן. 19.40 ראַדיאָ-זשורנאַל. 20.00 צווישען ביכער. 20.15 פידעל-רעטשיטאַל. 21.10 ליטעראַרישע פערטעל שעה. 21.15 טאַנץ-מוזיק, ראַדיאָ-שאָפּקע פון „פּוילישען ראַדיאָ״, אין דער פּויזע – קאָמוניקאַטען.

מוזיקאַלישע נאָטיצן
קאָנצערטען פון דער וואָך

אין דריטען סימפאָניע-קאָנצערט האָט זיך אונז פאָרגעשטעלט בראָניסלאַוו וואָלפּסטאַל אַלס דיריגענט און זלאַטקאָ באַלאָקאָוויטש אַלס סאָליסט. ה׳ וואָלפּסטאַל איז אַ רוטינירטער דיריגענט, וועלכען מען קען אַנטרויען די קאָמפּליצירטעסטע פּאַרטיטורע, אָבער נאָר דאַן ווען ער וואָלט געהאַט די מעגליכקייט מעהר פּראָבען אָפּצוהאַלטען. סונעסטירען אַנ׳אָרקעסטער, איז ער נישט אימשטאַנד, מיט זיין אויפפאַסונג און אינטערפּרעטאַציע פון די בעקאַנטע „מאַרסקע אָקאָ״ פון נאַסקאָווסקי. ווי זיין אונפּרעציזיע בעגלייטונג צום פידעל-קאָנצערט פון טשייקאָווסקי. קען מען זיך נישט ענטציקען אַ ברייטערען פעלד האָט דער גאַסט-דיריגענט געפינען אין די בעליבטע פון פּובליקום „זעקסטע״ פון טשייקאָווסקי. דאָס ערקלערט זיך דערמיט, וואָס אונזערע סימפאָניקער ליבען און קענען צו גוט דאָס ווערק, כדי נאָכצוקימען יעדען ניואַנס, וואָס דער דיריגענט פערלאַנגט. ה׳ באַלאָקאָוויטש, דער סאָליסט פון אָוועגט, האָט אויך דאָס מאָל געוויזען גרויסען טאָן און גוטע טעכניק. אָבער דאָס זיסזינגענדע, וואָס דער האַרציגער קאָנצערט ענטהאַלט, האָט מען נישט געהערט. דאָס איז נאָר געווען ווי דער עולם דריקט זיך אויס איבער אַ סאָליסט קורץ און בינדליך: „ער שפּילט נישט שלעכט״.

* * *

דער רוסישער כאָר האָט בעוויזען וואונדער; מיינט איהר מיט זיין שעהן זינגען, אָדער מיט זיינע גוטע שטימען? חלילה. אַ מערקווירדיגע זאַך, אַ וואַנדער-כאָר, וואָס מען זעהט און מען הערט צום ערשטען מאָל, זאַמעלט צוזאַמען אַנ׳עולם, וואָס פילט אָן דעם פילהאַרמאָניע-זאַל ביז די ברעגעס – אָזאַ וואונדער האָבען נישט בעוויזען אין דער קרידיס-צייט אַזעלכע קינסטלער פון וועלט-רוהם ווי גאַבר לאָוויטש, פויערמאַן און רובינשטיין. וואו ליגט דער סוד? אפשר אין די בענקשאַפט נאָך די אַמאָליגע גוטע צייטען, ווען גוטע רוסישע כאָרען האָבען געזונגען גוטע, מעלאַנכאָליש-ריהרענדיגע לידער, וועלכע האָבען געשאַפען אַ קאָנטראַסט צום רוהיג, מיט פרנסה פערזאָרגטען לעבען.

יאָ, עס בענקט זיך — — — און מען לויפט הערען אפילו אַ אומבעקאַנטען כאָר, אָבער, וואָס זינגט רוסישע לידער.

D-ski.

ווייסע שאָטענס

היינט און פאָלג. טעג!

פילם פאַר אַלע. מייסטערווערק, וואָס איז אַנ׳אַפּעל צו די מענשליכע געפיהלען און אַ איז טרויעריגע דערפּאַהרונג פאַר דער געגענווערטיגער קולטור און ציוויליזאַציע א.נ.

שעהנקייט פון דער נאַטור, ליבע אין לעבען פון די איינוואוינער פון די וואונדערבאַרע און פּאַרביגע אינזלען פון די מיטעללענדישע ימים–אַט דאָס איז דער פּאַדיס, אויף וועלכען ס׳וועבט זיך די שעהנע געשיכטע פון דעם דאָזיגען פילם.— אין די הויפּט-ראָלען:

RAQUEL TORRES i MONTE BLUE

נעכסטער פּראָגראַם: „קוליסען פון דער מאָדע״ אין די הויפּט-ראָלען: MARJA CORDA i HARRY LIEDTKE

Kino-Teatr Spółdzielnia

40 Sienkiewicza 40

אָנהויב פון די סעאַנסען אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יום-טוב 2 נאָכמ. לעצטער סעאַנס 10 אָוועגד אויפ׳ן I סעאַנס זענען די פּרייזען פון אַלע פּלעצער 60 גר.

טעאטער, קינא און מוזיק

וועכענטליכע אפטיילונג

יצחק איסאקסאָן.

טעאַטער אַמאָל און היינט

(א ביסעל טעאַטער-געשיכטע, לויט פערשידענע קוועלען)

1.

קליין אין שטח איז גריכענלאַנד: היינט צו טאָג א מינדער-ווייכטיג דרום באלקאניש לענדעל ביים מיטעללענדישען ים. אָבער ווען מ'הויבט אָן קלעהרען פו דעם, הויבען גלייך אָן צו שוועבען פאר די אויגען ריזען: דער מארטיר-פילאָזאָף סאקראַט, פלאַטאָן, אריסטאָ, האָמער, די אומפער-גלייכליכע סקולפטאָרען פראקיטעלעס און פידיאס און נאָך און נאָך; און די קליינע גריכענלאנד ווערט גרויס און מעכטיג.

אויך די דראַמע, דער טעאַטער איז דאָרט געבוירען געוואָרען לערך צוריק מיט פינף-און-צוואנציג הונדערט יאָהר, און פון דאָרט האָט ער זיך צושפרייט איבער דער גאַרער וועלט.

ווי די איבעריגע פרימיטיווע פעלקער פלע-גען אויך די גריכען פייערען יעדעס יאָהר די צייט פון פריהלינג און די צייט פון שניט. אין דער צייט פון די דאָזיגע ימים טובים פלעגען זיי ברענגען קרבנות, טרינקען און טאנצען לכבוד דעם גאָט באקכוס, דעם גאָט פון וויין, פלאנצונגען און פרוכטבארקייט.

אין פריהלינג פלעגען זיי אויסזינגען און אויסטאַנצען די הויפט-געשעהענישען אין לעבען פון'ם גאָט באקכוס. די שפילערס פלעגען זיך פאר-שטעלען אין ציגענער פעל אויסצוזעהן ווי סאטירן, וועלכע האָבען געזאָלט זיין האלב-מענש און האלב-באָק. זיי פלעגען טאנצען ארום דעם אלטאר און זינגען. אויף אזא אופן איז ענטשטאַנען די גריכישע טראגעדיע (טראגאָס בעדייט אויף גריכיש א באָק און אָד — זינגען).

אין הארבסט, אין צייט פון רייסען די טרוי-בען, פלעגען גרופּעס פרעהליכע יונגען ארומגעהן איבער'ן דאָרף און זינגען פרימיטיווע לידער. צווישען איין ליד און אנדערען פלעגט דער אָנ-פיהרער פון דער קאמפאניע זיך וויצלען מיט זיינע חברים. די גראָטעסקע וויצען האָבען זיך איינ-געקריצט אין זכרון און פלעגען איבערגע'חזר'ט ווערען דאָס צווייטע יאָהר. פון די דאָזיגע פרימי-טיווע וויצען און רויע דיאלאָגען האָט זיך אויסגע-קריסטאליזירט און ס'איז אויסגעוואקסען די גריכי-שע קאָמעדיע. דאָס וואָרט קאָמאָס אויף גריכיש בעדייט פרעהליך זיין, הוליען און אָד — זינגען.

די דאָזיגע פאָלקס-פייערונגען האָבען צוגע-גרייט דעם וועג פאר די אומשטערבליכע עסכילן, סאָפאָקלען, עווירידען, אריסטאָפאנען און מענאנ-דערען.

דער ערשטער פון די פינף האָט איינגעפיהרט א צווייטען אקטיאָר אויסער דעם אָנפיהרער פון כאָר און האָט אזוי ארום מעגליך געמאכט דעם דיאלאָג, אָדער די דראַמאטישע פאָרם. פאר'ן אקטיאָר האָט ער אויסגעטראכט א ספעציעלען לוקסוריעזען אנצוג, א מאסקע, וואָס זאָל פאָרשטע-לען דעם פאנטאסטישען פרציף פון דעם גאָט, וואָס ער האָט געשפּילט און כדי ער זאָל זיין העכער פון אַלע מענשען ווי ס'פאסט פאר א גאָט, האָט ער איהם אָנגעטאָן הויכע, הילצערנע שיך קאָטור-נען. סאָפאָקעל האָט נישט געלעגט קיין גרויס גע-וויכט אויס'ן כאָר, ער האָט איינגעפיהרט א דריטען אקטיאָר און האָט דורך דעם געמאכט אינטערעסאנ-טער די דראַמע. עווריפּיד אָבער האָט מעהר פאר די ערשטע צוויי אויפגעטון פאר'ן טעאַטער ווייל ער האָט פאר זיינע העלדען נישט גענומען קיין געטער, ווי אויך נישט קיין מיטאָלאָגישע פיגורען נייערט איינפאכע בשר ודם'ס, מענשען וואָס זענען נישט העכער אין וואוקס ווי הויך אין זייערע כאראקטערען, אין מעלות און חסרונות פון זייערע מיטמענשען. ער איז געווען אזוי צו זאָגען, דער ערשטער רעאַליסטישער דראַמאטורג.

פאראלעל מיט טראגעדיע האָט זיך אויך ענטוויקעלט קאָמעדיע. תחילת הוליאנקעס אין צייט פון רייסען די טרויבען, חכמות און פאראדיעס און נאָכדעם דער געניאלער סאטיריקער אריסטאָפאן מיט זיינע קאָמעדיעס „די כמארעס" און „די זשא-בעס". פון מענאנדערען זענען צו דער אייראָפּעי-אישער וועלט בלויז דערגאנגען פראגמענטען און לאטיינישע אדאָפּטירונגען.

די גאסטראָלען פון רודאָלף זאסלאווסקי אין לאָדז

הויבען זיך אָן פרייטאג, דעם 20 ד. ח.

רודאָלף זאסלאווסקיס גאסטראָלען אין לאָדז האָבען א'ן סענסאציע דעם געהעריגען אינטערעס צווישען די ליבהאָבער פון יודישען טעאַטער.

רודאָלף זאסלאווסקי איז די קרוין פון יודי-שען טעאַטער, איינער פון די גרעסטע ארטיסטען, איינער פון די, וועלכע האָבען דערהויבען דאָס יו-דישע טעאַטער אויף א זאָר הויכער מדרגה. דער רעפּערטואר, וואָס זאסלאווסקי האָט צוגעגרייט פאר לאָדז, באַשטעהט פון די בעסטע יודישע און אייראָפּאיאישע פּיעסען, וועלכע רודאָלף זאסלאווסקי האָט מיט דעם גרעסטען ערפאָלג געשפּילט אויף זיין לעצטען קונסטלערישען טורנע.

זאסלאווסקי קומט קיין לאָדז מיט זיין אייגע-נער טרופּע, אין וועלכער ס'געפינען זיך די פאָר-מיסטען ליב שריפטזיצער, שלמה נאאיבאָוו, רייזענבערג, האמבורגער, ביבירצעווא א. אז. וו.

דעם טעאטער יזעט אנגעפיהרט ווערען דורך דעם בעקאנטען טעאַטער-פאַכמאן משה זאנדבערג.

א וויכטיג בוך וועגען יודישען טעאטער און וועגען יודישע שוישפילער

עס איז ארויס פון דרוק אַן אינטערעסאנטער בוך, א וויכטיגער דאָקומענט וועגען דעם יודישען טעאַטער, „דער לעקסיקאָן פון יודישען טעאטער". דערווייל איז ארויס דער ערשטער באַנד. אין עטליכע מאָנאטען ארום וועט ערשיינען דער צווייטער.

נישט ווייניגער ווי 12 הונדערט ביאָגראַפיעס געפינען זיך אין דעם ערשטען באַנד, זיי הויבען זיך אָן מיט נעמען, וואָס זייער ערשטער בוכשטאב איז „א" און ענדיגען זיך מיט נעמען, וואָס זייער ערשטער בוכשטאב איז „ח". דער לעקסיקאָן ענט-האלט אין זיך, אויסער ביאָגראַפיעס פון שוישפי-לער, וואָס האָבען וועגען געשפּילט אויף דער יודי-שער ביהנע — אפילו פאר גאָלדפאדען'ס צייטען — אויך די געשיכטע פון גאַנצע טעאַטער-גרופּעס און טרופּעס.

אויסער דעם געהען אין דעם בוך אריין לענ-גערע אָפּהאַנדלונגען (מאָנאָגראַפיעס) וועגען בערעל בראָדער, וועלוועל זבארזשער, אברהם גאָלדפאדען, יעקב גאָרדין, דזשייקאָב פ. אדלער און אנדערע וויכטיגע פערזענליכקייטען פון דעם יודישען טעאַ-טער. אין דעם לעקסיקאָן וועט דער לעזער אויך געפינען א צעטעל פון אלע פּיעסען, וואָס זענען ווען געשריבען געוואָרען און ווען געשפּילט גע-וואָרען אויף דער יודישער ביהנע.

שוין פון דעם אליין קאָן דער לעזער פער-שטעהן, וואָס פאר א וויכטיגער בוך עס איז דער לעקסיקאָן.

לעקסיקאָן פון יודישען טעאטער

דער רעדאקטאָר זיינער, זלמן זילבערצווייג, האָט פופצעהן יאָהר צייט געזאַמעלט די מאטעריא-לען און האָט בעריזט אַן ערך 12 לענדער.

עס איז געווען א שווערע, אַן אונגעהויערע שווערע ארבייט. מען דאַרף, אָבער, גלייך אָנווי-זען, אז זילבער-צווייג האָט מיט זיין ארבייט זיך געשאַפען א גרויסען היסטאָריש - קולטורעלע פערדינסט.

דער דור, וואָס האָט בייגעוואוינט דעם גע-בורט פון דער יודישער ביהנע, האלט שוין ביים פערשווינדען טעאַטער, איבערהויפּט יודיש טעאַ-טער, איז, אזוי ווי די געצעלטען פון בעדואינער, געבויט אויף זאמד. עס בלייבען נישט קיין שפּירען, אלץ ווערט שנעל פערוועהט און פערמעקט. דער לעקסיקאָן פון יודישען טעאַטער איז א מגילה פון דעם, וואָס איז געווען.

איהר בלעטערט דעם בוך פול מיט ערשטוי-נונג. איהר הערט געמיינט, אז איהר ווייסט, דאכט זיך, אלץ, וואָס עס איז דאָ צו וויסען וועגען יודיש טעאַטער — גאָלדפאדען איז געווען דער טאטע; פאר איהם און אין זיין צייט האָבען די „בראָדער-זינגער" און די „דעסער זינגער" אמוזירט די יודישע מאסען. איהר ווייסט וואו מען שפּילט יודיש טעאַטער און וואו יודיש טעאַטער טאָר קיין פוס נישט ארייננשטעלען. איהר ווייסט אלץ... פונדעסטוועגען:

ווייסט איהר ווער עס איז איצט דער עלטסטער יודישער אקטיאָר אויף דער וועלט?

ווייסט איהר, אז נישט איין גוי'אישער אקטיאָר האָט געשפּילט יודיש טעאַטער און זיך ערוואָרבען א נאָמען אויף דער יודישער ביהנע?

פון לעקסיקאָן דערוויסט איהר זיך, אז אין קאָנסטאנטינאָפּאָל איז אמאָל געווען א היבשער יודישער טעאַטער-צענטער. יעדעס יאָהר האָבען דאָרט יודישע גרופּעס געשפּילט מאָנאטען לאַנג. איצט איז די שטאָט מער אין עלואס און לאַטעריג-נען געוואָר'ען א יודישער טעאַטער מאַרק. און אזוי קאָנט איהר דורך די וואנדערונגען פון יודישע טעאַטער-טרופּעס זיך בעקענען מיט'ן אויפקומען פון נייע יודישע קהלות און יודישע צענטערס.

א בעזונדער בוך פאר זיך וואָלט געקענט זיין זילבערצווייג'ס מעשיות וועגען דעם, ווי אזוי ער האָט געזאַמעלט די מאטעריאלען. די בילדער פאר'ן לעקסיקאָן. אין פילע פאלען איז איהם אפילו געלונגען צו קריגען א קאָפּיע פון דער האַנטשריפט פון דעם קינסטלער, ווי אין דעם פאַל פון גאָלד-פאדען, גאָרדין און אנדערע. מאנכע בילדער האָט ער געפונען אויף מעדאליאָנען, וואָס אקטריסעס האָבען ביי זיך געהאַט.

אָפּט האָט אַן אקטריסע, נישט וויסענדיג, וואָס אזוינס א לעקסיקאָן איז, צוליב וואָס מען דאַרף עס, פערדעכטיגט זילבערצווייג'ען אין פּל השלעכטס און נישט געוואָלט טרויען איהם דעם מעדאליאָן. האָט ער געמוזט זי נעהמען מיט זיך צום פאָטאָ-גראַפער אין נעהמען א פאָטאָגראַפיע פון דער פאָטאָגראַפיע אויס'ן מעדאליאָן.

זילבערצווייג וואָלט זיין חלום צו שאַפען דעם לעקסיקאָן אפשר קיינמאָל נישט געקענט פער-ווירקליכען, ווען קיין פאלקסטינע, וואו ער האָט דאַמאָלס געוואוינט, קומט נישט ד"ר רעדאקטאָר פון „פאָרווערטס", אב. קאהאַן. זילבערצווייג האָט פאר'ן גאַסט זיך מודה געווען, אז ער האָט געזאַ-מעלט מאטעריאַלען פאר א לעקסיקאָן און קען זיי נישט פערעפענטליכען. קאהאַן האָט איהם ערמוטיגט און געראטען קומען קיין ניו-יאָרק. דעם זעלבען ווינטער איז זילבערצווייג אָנגעקומען קיין ניו-יאָרק און קאהאַן האָט איהם געשטעלט אין פערבינדונג מיט ר. גוסקין, דירעקטאָר פון דער אקטיאָרען-יוניאָן אין ניו-יאָרק. אויסערדעם האָט דער רעדאק-טאָר פון „פאָרווערטס" געגעבען זילבערצווייג'ען די געלעגענהייט צו שרייבען פאר'ן „פ. רווערטס". דאָס האָט איהם בעגעבען די מאטעריעלע מיטלען אויף דורכצושטופען זיך דאָ און ערנעהרען זיין פרוי אין קינדער אין פאלעסטינע.

גוסקין האָט זילבערצווייג'ען געשטיצט אין דער יוניאָן אין דער סוף איז געווען, אז די אק-טיאָרען האָבען בעשלאָסען ארויסצוגעבען דעם לעקסיקאָן. א קאָמיטעט איז ערוועהלט געוואָרען אויף אָנצופיהרען די ארבייט.

פאר דער צייט זענען 12 און א האלב טוי-זענד דאָלאר בעזאַמעלט געוואָרען.

עס קומט דער אקטיאָרען-יוניאָן א גרויסער קאָמפּלימענט פאר שטיצען די ארבייט אין, נאָך מעהר, פאר נישט זאָגען קיין דעות ווי אזוי צוזא-מענצושטעלען דאָס ווערק.

עס איז א בוך וועגען אלע יודישע אקטיאָרען אויף דער גאַנצער וועלט פון אלע דורות. בלויז וועגען די, וואָס זענען שוין טויט, ווערט אין לעק-סיקאָן געגעבען אַן אַ'שאצונג. די לעבענס פון די לעבעדיגע שוישפּילער ווערען איבערגעגעבען זאַכליך, אלס פאקטען.

ת. עהרענרייך.

אויף די וועגען פון א נייעם יודישען טעאַטער

מאָדערנער יודישער טעאַטער. ווי ביי און ווי פריידיג עס קלינגען די דאָזיגע שטאָלצע ווערטער. ערשט נישט לאַנג, מיט אַ פופצעהן צוואַנציג יאָהר צוריק, האָט זיך דאָס יודישע טעאַטער וועזען גע-האָט געפונען אויף אַ טויטען פונקט. אין דער צייט, ווען אויף דער יודישער ליטעראַטור גאַס האָט מען שוין געהאַלטען ביים סיום פון אַ קלאַסיציזם עפּאָכע, האָט נאָך די יודישע טעאַטער־קונסט גאַנץ היבש געשטעקט אין דער בערימטער קאַסרילעווקער בלאָטע אין דער צייט, ווען מענדעלי, שלום עליכם און פרץ האָבען שוין געהאַלטען ביים פערענדיגען צו פאַרפיקסירען אויף ברייטע קונסט־לייווענטען אַ יו־דישען אויסגעקריסטאליזירטען און פערגאַנצטען לע־בענס־שטייגער, — האָט נאָך דער יודישער טעאַטער געליפערט פאַר'ן „דאָרשטיגען" עולם סענטימענ־טאַלע מעלאָדראַמעס און וואולגאַרע, פיש־מאַרקישע אָפּערעטקעס, אין יודיש'ן טעאַטער האָט געפעהלט מאָס, צוגאנג, קריטיק, ערנסטע עקספּערימענטען פערזוכען. דער יודישער טעאַטער איז נישט גע־גאַנגען אין דער טיף. ער האָט ייך נישט אַראָפּגעלאָזען און די פערדרייטע, זיגזאַגישע היילען פונ'ם יודישען ספּעציפישען לעבענס־שטייגער, ער האָט נישט באַכגעפאָרשט, נאָר דער יודישער, עכט נאַצי־יאָנאַלער אייגענאַרטיגקייט: — ער האָט זיך פער־נומען נאָר אויף דער אויבערפלאַך, ער איז דעריבער געבליבען אָהן אַן אייגענער פאָרם און, ממילא, אויך אָהן אַן אייגענעם תוך, אָהן אַן אייגענעם אינהאַלט.

אין יענע על־פּרשת־הדרכים יאָהרען איז דער פערשטאָרבענער ש. אנסקי געווען איינער פון די געציילטע, וועלכע האָבען זיך אוועקגעלאָזען אין דער טיף פון דער יודישער ביט־לאַגער פערגאַנ־גענהייט, אין די גייסטיגע געסלעך פון די ברייטע יו־דישע מאַסען, אויף די שפּורען פון'ם יודישען ספּע־ציפישען פאָלקלאָר. יודישען עכט נאַציאָנאַלען ניגון, ליד, זמר. אַנסקי האָט געקליבען, געזאַמעלט שטאָף פאַר זיין „דבוק". ער האָט געפיהלט, אפשר, נאָך נישט בעוואוסטזיניג, אַז יודישער טעאַטער מיינט נישט: שפּילען יודישע פּיעסען, צוגעשניטענע לויט אַן אָנגענומענעם טראַפּאַרעט און לויט געוויסע מוסטערען פון פרעמדע טעאַטערען. ער האָט גע־שפּירט, אַז יודיש טעאַטער מיינט עפּעס אַנדערש. אויסגעפינען דעם אייגענעם, אייגענאַרטיגען יודי־שען קנייטש, צום יודישען ספּעציפישען דריי מיט'ן גראָבען פינגער, די יודישע העכסט ענטוויקעלטע מימיק, די יודישע „ניין מאָס רייד", — אָט דאָס זענען די אויפגאַבען פאַר'ן קומענדיגען עכט יו־דישען מאָדערנעם טעאַטער. טעאַטראַליזירען מענ־דעלין, שלום עליכם'ען, — אָט וואָס ס'האָט זיך געפאָדערט.

אין אַזאַ צייט איז גאָר גיך אָנגעקומען די לעצטע וועלט מלחמה און נאָך דעם, די גרויסע רוסישע רעוואָלוציע, — ברענגען מיט זיך אַ שינוי־ערכין אין גאַנצען לעבענס שטייגער פון די יודישע ברייטע מאַסען אין מזרח אייראָפּע, וואו ס'האָט זיך געהאַט געפונען דער קרן פונ'ם יודישען פאַלק. אַלץ רעוואָלטירט, אַלץ עקספּלאָדירט, אַלץ רייסט זיך אויף. ...ון דאָ קומט אַ גינסטיגער מאָמענט פאַר'ן טעאַטער וועזען, פאַר דער טעאַטער קונסט, וועלכע געהט זיך, הויפּטזעכליך, פון דינאַמישקייט און אויפ־געברויזטקייט, וועלכע שעפּט פון פליסיגקייט־צו־שטאַנדען, וועלכע איז פערבונדען מעהרער מיט'ן „היינט", מיט'ן „איצט", ווי מיט'ן פערגאַנגענעם „נעכטען".

מ'מיינט נישט, אַז טעאַטער־קונסט דאַרף נוכען

איהר טעמאַטיק נאָר אין „היינט"־פּראָבלעמען, נאָר אין „איצט" קאָנפליקטען. טעאַטער־קונסט קען זיך כשר וישר בענוצען מיט אַ שעקספּיר־דראַמע, מיט אַ פּושקין־אָפּערע, צי מיט אַ שלום־עליכם־פּיעסע. זי דאַרף עס, אָבער, איבערפּרעשירען און איבער־שמעלצען אין אַ נייער מאָדערנער, היינטצייטיגער פאָרם. פאָרם — דאָס איז דער עיקר. אין אַלע קונסטען און אויך אין טעאַטער קונסט.

דער „הבימה"־קאָלעקטיוו איז געווען דער ערשטער, וועלכער האָט זיך פערמאָסטען אויף אַן עכטען יודישען נאַציאָנאַלען טעאַטער. אַ טעאַטער מיט אייגענער פאָרם, מיט אייגענער לבושים. טיף נאַציאָנאַל, אורנאַציאָנאַל און עכטע יודישע כאָרם.

אויך דער יודישער קאַמער טעאַטער אין מאָס־קווע האָט זיך פערמאָסטען אויף אַ נייער, עכט יו־דישער טעאַטראַלער פאָרם.

„הבימה" און דער יודישער קאַמער טעאַטער האָבען געשאַפען אַ נייע, הערליכע עפּאָכע אויפ'ן געביט פון דער יודישער טעאַטער־קונסט, פון דער טיפענעש פונ'ם יודישען לעבענס־שטייגער האָבען זיי אַרויסגעצויבערט אַלע די דאָזיגע ספּעציפישע אייגענשאַפטען, וועלכע בעשטימען דעם פּרצוף פון אַ פאָלק. זיי האָבען אויפגעלעבט דעם גאַנצען. גרוי־סען, רייכען אוצר פון יודישע ניגונים, פאָלקס־ווערט־לעך, מאָטיווען, מימיק, זשעסט, קנייטש, תנועה, העויה, דריי, — און געשאַפען פון דעם אַ וואונ־דערבאַרע האַרמאָניע. מאָדערנער יודישער טעאַ־טער איז שוין איצט אַ סינטעז פון אַלע יודישע קונסט־צווייגען: פון וואָרט און קלאַנג, פאַרב און מימיק, ליכט און בעוועגונג.

ג. י. גאָטליב.

אַ געשיכטע, וואָס וואָלט געפּאַסט פאַר אַ קינאָ-פילם
און איז דאָך אַנ'אמת'ע פּאַסירונג

פון מיין אַלבום, וואו איך פערצייכען די אַלטע פּאַסירונגען, וועלכע איך גיב איבער מיינע לעזער. געה איך איצט אַרויסנעהמען איינע, מיט וועלכער עס איז מיר שווער זיך צו שיידען. בלעטערענדיג דעם אַלבום, אין וועלכען עס געפינען זיך אויך נישט זעלטען די פאָטאָגראַפיעס פון די פּאַרשוינען וועגען וועלכע איך דערצעהל. האָב איך מיך היינט אָפּגעשטעלט אויף אַ פאָטאָגראַפיע פון אַ פּאָרל, אַ מאַן און אַ ווייב, וועלכע דערמאָהנט מיר 'איין איינע פון יענע פאַנטאַסטישע ראָמאַנען, וועלכע מיר האָבען געשלונגען קינדווייז, און אין וועלכע מיר גלויבען היינט נישט מעהר, כאָטש איך האָב בעגעגענט אין לעבען פיל מעהר פאַנטאַסטישע און כמעט אומגלויביגע זאַכען.

שטעלט אייך פאָר אַ ראָמאַן, וועלכער הויבט זיך אָן פון אַ גאַנץ געוועהנליכען טעות; נאָר ניין. עס איז אַן אומגעוועהנליכער טעות! ווארום בערעכענט טאַקע: אַ מענש, וועלכער וואוינט אָפּ אין אַ דירה, אַ קימאַ־לן פון היבשע עטליכע יאָהר, האָט אויסגעשטראָטען, מעג מען זאָגען, אַ סטעזשקע, פון דעם ביורא וואו ער אַרבייט צו זיך אין 'וואוינונג; ער וואָלט מיט פערמאַכטע אויגען ביינאַכט געקענט טרעפען צו זיין דירה, און איינמאָל — פערבלאָנדזשעט אין אַ פרעמדער טיר! גאַנץ פשוט, אָהן שום כוונות. זיך געלאָזט געהן ווי שטענדיג ביינאַכט צו זיך אַהיים. די שליסעל פון דער טיר אין דער האַנד, צוגעקומען צו זיין טיר, אויפ'ן נומער פון שטוב נישט געקוקט, ווייל — וואָס פלוצים? אויפגעשלאָסען און אַרויפגעגאַנגען צו זיך אין צימער או ערשט דאָ בעמערקט, אַז עפּעס איז עס נישט דאָס... נישט זיין צימער, און — דערנאָך איז עס פאָרגעקומען. דאָס, וואָס מיר וועלען פרובען דערצעהלען קלאָר, כדי עס זאָל זיך נישט שאַפען קיין מינדסטער צווייפעל אין דעם, וואָס איז געשעהן.

איך בין מודה, אַז כ'האָב עס היינט אָפּגעטון אַביסעל מעשה־יונגעל: אויסגעזאָגט פונ'ם חדר. דערצעהלט דעם סוד פאַר דער צייט, אַביסעלע צו־פריה.... וואָרום על־פי די כללים און רעגעלען פון אַ שרייבער, וואָלט איך געווען געדאַרפט אַנדערש אָנהויבען: קודם מאַכען אַ פנים — זעהר אַנ'ערנסט פנים, איהר זאָלט מיינען, מי יודע, וואָס פאַר אַ טראַגישע געשיכטע דאָ וועט דערצעהלט ווערען און דערנאָך אַביסעלע באַכלאָזען, גיבען אַ קליין ביסעלע טועם צו זיין. כדי ס'זאָל אייך נישט חלש'ן דאָס האַרץ און דערנאָך ערשט אַ שמייכעל טון.

אָט אַזוי וואָלט איך געדאַרפט אפשר טון מיט'ן דערצעהלען. און איך וואָלט עס אפשר געווען געטון, ווען איך טראַכט אויס אַ מעשה, אָבער, אַז איך דערצעהל אַנ'אמת'ע געשיכטע! אַ מעשה שהיה... אַז דאָס גליקליכע פּאָר־פאָלק לעבט און געניסט פונ'ם גליק און איך קען זיי זעהן, ווען איך וויל, ווען איך עפען אויף דעם אַלבום און מיש אויף דאָס אָרט, וואו ס'איז פערצייכענט די פּאַסירונג און די פאָטאָגראַפיעס שמייכעלט צו מיר צו און ווינקט און זאָגט:

— זעה, מענש, עס איז פאַרהאַן גליק אויף דער וועלט מען דאַרף נאָר האָבען מזל עס צו פּאַקען... און ס'קומט אומגעריכט... ס'קומט דורך אַ טעות...

האָט איהר געדאַרפט קענען דעם בעל־דבר, מאַרקוס ראָזען, פריהער, איידער עס איז מיט איהם געשעהן! אַ מענש, וואָס האָט שוין אויף גאָרנישט געהאָפט. אין אַלעמען ענטוישט. אַ מענש, וואָס האָט שוין יאָהרען לאַנג קיין שמייכעל נישט בעוויזען. אַכט אַ זייגער אינדערפריה אויפ'ן פּאָסטען, אין זיין ביורא. פון 12 ביז דריי אָפּרוה. פון דריי ביז 7 ווידער אויפ'ן פּאָסטען, און דער נאָך — זיך פערשטעקען ערגיץ אין אַ ווינקעל ער זאָל קיין מענשען נישט בעגעגענען. און אַזוי ביז שפּעט אין דער נאַכט, און ביינאַכט געהן ווי אַנ'אויטאָמאַט צו זיך אין צימער אָפּצוקומען דאָס ביסעל שלאָף.... ער האָט בעטראַכט זיין גאַנץ לעבען, וויפיל עס איז איהם נאָך בעשערט, ווי אַ צוואַנגס־טורמע; מיט די אויגען פון אַ פער'משפט'ען אָהן האָפנונג אויסגעלייזט צו ווערען, אָהן ווילען אויסגעלייזט צו ווערען.

ווייל ער איז געווען אַנ'אָפּגעקומענער, אַ געפאַלענער, ער האָט אַמאָל געהאַט גרויסע מעגליכקייטען, נאָך גרעסערע אַמביציעס און — דורכגעפאַלען.

מאַרקוס ראָזען, מיט זיין אוניווערזיטעט־דיפּלאָם, מיט זיינע שפּראַכען־קענטעניש, מיט זיין הונדערט פּראָצענטיגער אָרענטליכקייט, מיט זיין אַרבייטסזאַמקייט און אידעאַליזם, האָט זיך געמוזט איינשפּאַנען אין אַ נודנע מאָנאָטאָנע ביורא־אַרבייט ווערען אַ שטיקעל מאַשין, אַ שרייפעל פון אַ מאַשין.

ער האָט מיר אַמאָל פערטרויט זיינע פּייגליכע רעפלעקסיעס, ער האָט מיר אַמאָל געזאָגט:

—איך הויב נישט אָן צו וויסען נאָך וואָס מען האָט מיך געבראַכט אויף דער וועלט... איך קען מיך נישט צוגעוואוינען צום געדאַנק, אַז איך בין געבוירען געוואָרען, אָט פונקט ווי דאָס היטעל, דאָס קעצעל... איך קען מיך נישט אַרויסשלאָגען דעם מענשליכען שטאָלץ.

ער האָט מיר נישט אַלצדינג דערצעהלט, אָבער איך האָב פערשטאַנען, אַ גרויס בעדערפעניש צו אַ רייגער מענשליכער און פריינדליכער סביבה האָט אין איהם געלעבט, דער מענש איז געווען טיף צוגעבונדען צו פאַמיליע, צו עלטערען, משפחה. און ער האָט זיי פערלוירען. ווי אַ בוים פערלירט זיינע צווייגען בשעת אַ שטורם־ווינט.

ער האָט געהאַט אַ פּאָר פריינד, וועלכע ער האָט ליב געהאַט, האָבען זיי פערגעסען אָן איהם. ער האָט געהאַט אַ שווער כמאַרנע לעבען, אונזער מאַרקוס ראָזען.!

ווער האָט עס דען נאָך געגלויבט, אַז דער מענש וועט אַמאָל גאָר אַ לאַך טון, אַז ער וועט קענען שלום מאַכען מיט'ן לעבען?

און דאָך איז עס געשעהן.

אַזוי מאָדנע געשעהן,, אַהיימגעגאַנגען ביינאַכט ווי שטענדיג צו זיך מיט אַ פערקלעמט געמיט, נישט געטראַכט פון גאָרנישט, נישט געוואָלט טראַכטען, ווען עמיצער טוט איהם אַ שטייגער דעמאָלט אַ פרעגע:

— אפשר וואָלט איהר אַוועקגעגאַנגען איינגאַנצען פון דער וועלט?

וואָלט ער מסתמא געענטפערט:

— אויב איהר דאַרפט עס נויטיג... יאָ....

און ער האָט אַריינגעשטעקט דעם שליסעל אין טיר נישט קוקענדיג אויפ'ן נומער פון שטוב איז אַרויפגעקומען ביז „צו זיך" אין צימער און ערשט דאָ דערזעהען, אַז ער האָט פערבלאָנדזשעט, אַז ער איז אַריין אין אַ פרעמדער שטוב.

אַך, דער צופאַל, דער צופאַל! עס האָט זיך געקענט ענדיגען מיט אַ טראַגי־קאָמישען סקאַנדאַל...

זיכער, אַז ס'האָט זיך געקענט אַזוי ענדיגען, און דאָ האָט זיך עס גאָר אָנגעהויבען מיט אַ גרויסער פריידע... מיט גליק.

ווייל ער האָט צופעליג געטראָפען.

נאָר עטליכע שטוינונגס־פראַגען און ענטפערען איז דאָרטען געוואָרען קלאָר, עס איז אויך געוואָרען קלאָר, אַז נישט קיין אַוואַנטוריסט איז עס געקומען, נאָר אַ מענש האָט פערבלאָנדזשעט... אַ מענש, וואָס איז ווערט גליק, וואָס איז פיל מעהר ווערט ווי דאָס, וואָס ער האָט.

איצט לאַכען אַרויס פון מיין אַלבום צוויי פּאָר אויגען. איין פּאָר אויגען זאָגט:

— איך בין נישט געגאַנגען זוכען.... עס איז אַליין געקומען.

און די צווייטע פּאָר האָט אַביסעל טרויער:

— געקומען דורך אַ צופאַל.

און איך וואָלט געמאַכט דערפון אַ פילם־סצענאַריא, ווען....

ווען מען כאַפּט עס נישט אויס ביי מיר פריהער.

— — — — — — — —

א. מישעל.

אנדזשעיאַ 1 אין לאָקאַל פון געוו. טאָז

בילדער־אויסשטעלונג

— פון —

מ. ד. גאָטליב

אָפען טעגליך פון 10 פריה ביז 10 אָוו.

בילעטען צו 50 גר.

פאַר גרופּען און שילער 25 גר.

די לובלינער קהלה געדרעהט דורכפיהרען וואהלען פון א רב

פון לובלין שרייבט מען אונז:

פרייטאָג האָט די קאַנצעלאַריע פון דער לובלינער קהלה דערהאַלטען אַ בריף פון לובלינער סטאַראָסטע, וועלכער איז מודיע, אַז דער בילדונגס־מיניסטער האָט אַרויסגעגעבען אַ ספּעציעלע פעראָרדנונג, אַז די לובלינער קהלה זאָל דורכפיהרען די וואַהלען פון אַ רב. די וואַהלען דאַרפען דורכגעפיהרט ווערען לויט'ן וואַהל־רעגולאַמין, וואָס דאָס מיניסטעריום האָט אויסגעאַרבייט אין פאַריגען יאָהר. לויט'ן דאָזיגע רעגולאַמין קען אַ רב געוועהלט ווערען דורכ'ן קהלה־ראַט לויט אַ געוועהנליכע און נישט קוואַליפיצירטע מעהרהייט שטימען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן דאָזיגען בריף איז מען אין קהלה שוין צוגעטרעטען צו מאַכען די פאָרבערייטונגען צו די וואַהלען פון אַ רב, צו דעם צוועק ווערען אַרויסגעשיקט איינלאַדונגען צו די מיטגלידער פון קהלה־ראַט און מיר וועלען אין די נאָהענטסטע טעג זיין עדות ווי אַזוי דער „טויטער" קהלה־ראַט וועט אויפשטעהן תחית־המתים און וועהלען אַ רב.

די פלוצלינגע פעראָרדנונג וועגען דורכפיהרען וואַהלען פון אַ רב, האָט אין די יודישע געזעלשאַפטליכע קרייזען אין אונזער שטאָט געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק. קיינער האָט שוין נישט ערוואַרט, אַז די רבנות־פראַגע זאָל נאָך ערלעדיגט ווערען דורך דער איצטיגער קהלה, בפרט, ווען דער לובלינער וואָיעוואָדע האָט דייטליך געשריבען אין זיינס אַ פעראָרדנונג צו דער קהלה, אַז אַזא וויכטיגע פראַגע, ווי וועהלען אַ רב קען נישט געלעזען ווערען דורך אַ קהלה־ראַט, וועלכער האַלט ביים פונאַנדערלאָזען ווערען, און בפרט נאָך ווען עס איז שוין פערעפענטליכט געוואָרען די פעראָרדנונג וועגען פונאַנדערלאָזען די לובלינער קהלה.

מיר האַלטען איצט, האַרט ערב בייע וואַהלען צו דער קהלה און מען פערשטעהט דעריבער נישט גענוי, וואָס אַזויבס עס האָט בעוואויגען דער אויפזיכטס־מאַכט צו טוישען פלוצלונג איהר שטעלונג באַכדעם שוין ווי זי אַליין האָט פריהער זיך געהאַט אָפּגעזאָגט צו בעשטעטיגען די וואַהלען פון אַ רב.

אין שטאָט האָט מען אין די לעצטע טעג געמועסט, אַז געוויסע קרייזען מאַכען בעמיהונגען, אַז די איצטיגע קהלה זאָל נאָך קענען וועהלען אַ רב, מען האָט אָבער נישט געגלויבט, אַז די בעמיהונגען זאָלען געקרוינט ווערען מיט ערפאָלג. דער בריף פון דער לובלינער סטאַראָסטווע בעווייזט, אַז די קלאַנגען זענען געווען מעהר בעגרינדעט ווי די השערות.

נישט קיין וואונדער, וואָס אין שטאָט האָט דער דאָזיגער פאַקט אַרויסגערופען פערשידענע קאָמענטאַרען.

—=:0:=—

אויף זינדיגע וועגען

סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון לאָדזשער לעבען (22

קאַפּיטעל 12

אין געיעג נאָך מיליאָנען

„אונטער דען לינדען" אין בערלין, אין דעם גרויסען זאַל פון „וואַריעטע" איז געווען פרעהליך און טומעלדיג. די העל־בעלויכטענע זשיראַנדלען האָבען געפינקעלט און געוואָרפען מיט פערשידענע פאַרבען, דער בעגערישער דזשאַז־אָרקעסטער האָט פערטויבט די געלעכטערס און אויסגעשרייען פון די געסט, וואָס האָבען געדיכט בעזעצט אַלע טישלעך אין רעסטאָראַן, אויף דער עסטראַדע האָט געטאַנצט אַנ'אונגאַרישע טענצער־פּאָר, וועלכעס האָט אַרויסגערופען אַנ'אינטערעס נאָר ביי די טישלעך וואָס האָבען זיך געפונען נאָהענט צו דער עסטראַדע. פון ווייטערע ערטער, אין די לאָזשעס, וועלכע זענען געווען פערהאָנגען מיט זיידענע פאָרהאַנגען, אָדער נאָר אין די בעזונדערע קאַבינעטען האָט די אויסגעפּוצטע פּראַנטעוועטע הערדען אין סמאָקינג, אויסגעפּרעסטע גאָרסען און לאַק־שיך איינגערוימט ליבעס־סודות זייערע עלעגאַנטע דאַמען, וועלכע זענען נישט רויט געוואָרען פון חרפה נאָר פון שומענדיגע ווייך.

הגם דאָס איז געווען אין אַ גאַנץ געוועהנליכען מיטוואָך, האָט עס געמאַכט דעם איינדרוק, אַז די מענשען וואָס געפינען זיך דאָ אין „וואַריעטע" האָבען עפּעס אַ גרויסע שמחה אין זייער לעבען, זיי פרעהען זיך עפּעס מיט אַנ'אומגעוועהנליך גליק וואָס האָט זיי געטראָפען. אין דער אמת'ן איז עס געווען קינסטליכע פרייד, נאָך וועלכער ס'בלייבט קיין שפור די מענשען וואָס זענען דאָרט געזעסען און צוזאַמען זיך געפרעהט, געלאַכט, געטאַנצט, געזונגען און געהוליעט האָבען זיך קוים געקענט און אפשר זיך צונויפגעקומען דאָס ערשטע מאָל.

דער ווין וואָס האָט זיך דאָ געגאָסען, דאָס איז געווען דער פּראָדוקט וואָס האָט צוגעגרייט רעזערווען פון ליידענשאַפט, פון ליבע, פון עקסטאַז אויף שפּעטער, אויף־מיטען פון דער נאַכט אויף שפּעטער....

ביי איינעם פון די ווייטע טישלעך זענען געזעסען 2 הערען, עלעגאַנט פון קאָפּ ביז פיס, אין סמאָקינגען פון מאָדערסטען שניט, אין בלאַנק־ווייסע גאָרסען, גלאַט אויסראַזירט און פיין פּערקעמטע אין דער געזעלשאַפט פון אַ בילד־שעהנער עלעגאַנטער דאַמע. זיי האָבען אַלע דריי געריכערט און פון צייט צו צייט האָט דער קעלנער איינגעגאָסען אין זייערע אויסגעלעדיגטע גלעזלעך פרישען ווין, זיי האָבען זיך נישט אונטערשיידעט פון די אַנדערע געסט דאָ אין דעם גרויסען צוהוליעטען זאַל.

— אַזאַ שווער שטיקעל אַרבייט, האָב איך נאָך נישט געהאַט, האָט איינער פון די צוויי הערן געזאָגט אין אַנ'אויסגעצייכנטען פליסיגען דייטש.

— ס'איז אָבער כדאי די מיה, האָט די דאַמע געענטפערט, פערציהענדיג דעם רויך פון איהר פּאַפּיראָס, קיין געשעפט אויף מיליאָנען האָבען מיר נאָך קיינמאָל נישט געמאַכט.

— און איך האַלט, האָט דער דריטער פון דער געזעלשאַפט געזאָגט אויף פּראָסט יודיש, אַז אונזער חברה אַרבייט דאָרט אויף טויזענד כפרות.

— בעסקים, — האָט געברומט דער ערשטער פון זיי, דזשעק, רעדט אויף דייטש.

— דו ביסט אַ יעקע קענסטו דייטש, איך קען נישט קיין דייטש, איך בין ערשט איינגאַנצען דאָ 3 חדשים און ביי אונז אין ענגלאַנד רעדט מען נישט קיין יעקיש.

— איך האָב געטון אַלץ וואָס מ'האָט געדאַרפט האָט דער יעקע געזאָגט. כ'האָב אַוועקגעשיקט קיין פּוילען די בעסטע מענשען, דערווייל האָב איך אָבער נישט קיין שום פרעהליכע ידיעה פון זיי.

— אפשר וואָלט מען איבערגעטוישט די מענשען.

— כ'האָב נישט אַזעלכע וואָס קענען פּויליש רעדען וואָס קענען די דאָרטיגע „חברה", אַנדערש וואָלט איך שוין לאַנג געטוישט דאָס פּערסאָנאַל.

צום טישעל וואו ס'זענען געזעסען די דריי עלעגאַנטע מענשען, האָט זיך דערנעהנטערט דער „פּיקאָלאָ".

— אַ טעלעגראַם פאַר'ן באַראָן פאָן זיידליץ, האָט דאָס יונגעל געזאָגט און איבערגעגעבען די טעלעגראַם דעם „יעקע".

דער באַראָן האָט געכאַפּט די טעלעגראַמע און זי שנעל אויפגעריסען.

— צום טייוועל האָט ער אויסגעשריגען, ווער דאַרף זייערע אַנדערע געשעפטען, אַזעלכע „פּעפּקעס" האָב איך נישט געזעהן.

דזשעק האָט גענומען די טעלעגראַם און געלעזן „אונזער געשעפט געהט שווער, דערפאַר אַנגעטראָפען אויף אַנ'אַנדער ענין. געשריבען פאַר לאָרד קאַרטשיל, האָטעל „אַדעלאָן".

— דאָס זענען גאָרנישט קיין בעל־מלאכות, האָט דזשעק געזאָגט, צורייסענד, אויף קליינע שטיקלעך די דעפּעשע. דאָס קען קיין בייטעלע פון דער טאַש נישט אַרויסציהען און זיי האָסט דו דאָס געשיקט צו מאַכען אַזאַ געשעפט.

— איך האָב דאָך דיר שוין איינמאָל ערקלערט דזשעק, אַז איך האָב נישט אימיצען אַנדערש צו שיקען קיין פּוילען, נאָר די וועלכע זענען דאָרט, איבעריגענס איז נאָך גאָרנישט פערלוירען, זיי וועלען נאָך דעם עסק פערענדיגען, אָבער נייגעריג בין איך וואָס פאַראַ געשעפט זיי האָבען דאָס געטראָפען אויפ'ן וועג, מיט וואָס זיי ווילען אונז דאָס בעגליקען.

„באַראָן פאָן זיידליץ" האָט גערופען דעם „פּיקאָלאָ" און איבערגעבענדיג איהם אַ וויזיט קאַרטע אויפ'ן נאָמען פון לאָרד קאַרטשיל, האָט ער איהם געשיקט אין דעם רייכסטען האָטעל פון בערלין „אַדעלאָן", כדי זיך צו דערוויסען אויב ס'איז דאָרטען נישט פערהאַן קיין בריף פאַר לאָרד קאַרטשיל און אויב יאָ זאָל ער איהם אַהער ברענגען.

דער „פּיקאָלאָ" איז אַוועק. אין פּאָדער־צימער איז געשטאַנען דער דירעקטאָר פון „וואַריעטע" ווילינג מיט נאָך צוויי הערען.

— וואוהין געהסטו אַדאָלף, האָט דער דירעקטאָר געפרעגט דעם „פּיקאָלאָ".

— אין האָטעל „אַדעלאָן".

— ווער האָט דיך אַהין געשיקט?

— דער באַראָן פאָן זיידליץ, נאָך אַ בריף פאַר דעם וועמענס נאָמען ס'געפינט זיך אויף דער וויזיט־קאַרטע.

— ווייז אַהער די קאַרטע, האָט דער דירעקטאָר געזאָגט, דיך דאַרף איך דאָ האָבען אין קיך און נאָך דעם בריף וועל איך שיקען אימיצען אַנדערש.

אַדאָלף האָט זיך פערנייגט, האָט איבערגעגעבען די קאַרטע און איז אַראָפּ אין דער קיך.

דער דירעקטאָר האָט דאַן די קאַרטע איבערגעגעבען די צוויי הערען, וועלכע זענען איינגעשטיגען אין אַנ'אויטאָ און זענען אַוועק אין האָטעל „אַדעלאָן" דאָרטען האָבען זיי זיך געלאָזט אַנמעלדען צום דירעקטאָר, וועלכער האָט זיי גלייך אויפגענומען.

— מיר זענען פון דער פּאָליציי, האָבען די צוויי הערען ערקלערט, אַריינקומענדיג אין קאַבינעט פון דירעקטאָר, דערביי האָבען זיי געוויזען זייערע צייכענס אין דער קלאַפּע פון זייערע פּאַלטענס.

— מיט וואָס קען איך דינען האָט דער דירעקטאָר געפרעגט.

— מיט אַ קלייניגקייט, האָט איינער פון די פּאָליציי־בעאַמטע געענטפערט. דאָ אין האָטעל דאַרף זיך געפינען אַ בריף פון פּוילען פאַר לאָרד קאַרטשיל, וועלכער וואוינט ביי אייך אין האָטעל. דעם בריף דאַרפען מיר האָבען. מיר וועלען איהם אין עטליכע מינוט אייך צוריקגעבען. דאַן וועט אַהערקומען אַ יונגעל פון „וואַריעטע" און ער וועט מיטנעהמען דעם בריף פאַר'ן לאָרד אַליין. מיר האָבען אָבער אַ בעדינג: אונבעדינגטס שווייגען.

דער דירעקטאָר איז אַוועק צום פּאָרטיער פון האָטעל און גענומען דעם בריף, וועלכער איז ווירקליך געווען אָנגעגרייט פאַר לאָרד קאַרטשיל.

(המשך קומט)

קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
גרויסער דאפעלטער שלאגער-פראגראם!

1) „די מזרח-בלום"
רעאליזירט דורכ'ן שעפער פון „דער גבור איז קייטען".
אין די הויפטראלען:
JAQUE CATELAINE i CLADIA VICTRIX

2) אין די נעגעל פון אזיאטען
גרויסער סענסאצ. פילם. פאסירונג בעת דער כינעזישער רעוואלוציע.
אין די הויפט-ראל'ען: William Haines, Anita Page

געקליבענער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג
און יום טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בהייצט.

ס'ווערט געזוכט
שניידער-
געזעלען
אין האנד-נייהערינס.
מ'קען זיין גריפעס. צו
צופאהרן פרייהייטס-
פלאץ 6, ביי קאליש

א קוואליפיצירטער
ריכטעווער
ווערט פון באלד געזוכט.
ברייטשטיין,
זגערזשער 17. 1253

שטאפעירינס
ווערען געזוכט
צעגעלניאנא 59
ביי נייפעלד. 1255

ס'איז נויטיג
א טאמבורירער-
געזעלען
40 קילינסקיעגא 40
ביי דאמבראווסקי.

בעקאנטמאכונג.

צוליב אונזער אונאבהענגיג ווערען פון נאפט-אינדוסטריע-סינדיקאט
פערקויפט פון היינטיגען טאג אן אונזער
אויף
בענזין-סטאציע קאשציושקי 64
ליכט-גערייניגטען בענזין
צום פרייז פון 75 גראשען פאר א ליטער
גלייכצייטיג עמפפעהלען מיר אויטאמאביל-אייל'ען און שמירעכץ, ווי
אינלענדישע זאווי אויסלענדישע מיט א ראבאט פון 15%
די בענזין-סטאציע איז טעטיג א גאנצען מעת לעת.
אויף פערלאנג פון די ג. אבנעהמער שטעלען מירצו אין די גאראזשען.
מיט אכטונג STACJA BENZYNOWA
„BENZOMIN"
Al. Kościuszki 64 (róg Zamenhofa) tel. 206-57

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
ul. Kilińskiego 178.

היינט גרויסע פרעמיערע!
מעכטיגער קלאנג-פילם-שלאגער,
וואס האט איבעראשט די גאנצע וועלט
ליבעס-פאראדע
אין דער הויפט-ראלע:
MAURICE CHEVALIER
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-פילם-צוגאבע
און פילם אקטואליטעטען.
אנהויב 5.30, 7.30 און 9.15, שבת, זונטאג און יום טוב 3.30 נ"מ

---

44 וויכטיג פאר מחותנים! 44
קויפט נישט קיין
מעבעל בעפאר איהר איבערצייגט אייך
נישט אין מיין מעבעל-געשעפט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעל. 56-162
נאר ביי מיר קענט איהר קריגען פערש. מעבעל
שעהן, גוט און ביליג
44 בעמ.: כ'קויף אויך גענוצטע מעבעל, 44
דיוואנעס, פאלצעז א. א. וו.
קומט און איבערצייגט אייך;

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און
אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר
מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס
אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל
דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס
אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי
ווי א וואסער-קאן און עס פאלט אריין
אין דעם כיס און דער קראנקער איז
אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען
די קישקעס ווערט ער בראנדיג און
שטערבליך. ספעציעל גומענע היילבאנדאזשען
אויסגעצייכענט גוט דורך
גרויסע פראפעסאַ ען סיט מיינע בעהאנדלונג
און פון דיימשן פראפעסאר-
דאקטאר בראכורעתונג בעזונדערי וזכער דעם שמערצען און געטעהרליכסטען
ברוך. אויך פאר הויקערס דיהמונגען מיט היילגארטעלן און אפאראטען פאר
פערקרימטע פיס און פלאטפוס ספעציעלע אמגלאגען אין די שיך. קינסטליכע
גומענע פיס און הענט, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
שטונדען פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT Ortoped
von Lemberg Łódź, WÓLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס העראוגעגעבענע ערשטנען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנאס, פראפ. ד"ר י. מאַרישלער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.
זייט 20 יאהר האב איך געליטען אויף בידע זייטען אויף געשווילעכץ, אויף וואס כ'בין געווען 2 מאל אפערירט. דאנק אבער דעם ה' י. ראפאפארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פיהל איך מיך ביים פולען לעבען. א דאנק דעם פערלעגטען באנדאזש, וועלכער האט מיר דערהאלטען מיין געשווילעכץ, פאר וואס כ'דריק איהם אויס מיין הארציגסטע דאנקבארקייט.
Szulem Wallach.

לעטשניצע
צאהן-ערצטליכער גאבינעט
און רענטגען-אינסטיטוט
(דיאגנאסטיק אויסערליכע און לייכט-טיפע טעראפיע)
זגערזשער 11 טעל. 116-33
ווענעראלאגישער גאבינעט
טעגליך טעטיג פון 1 — 2 נאכמיטאג.

DR. MED.
Haltrecht
ספעצ.-ארצט פאר הויט
און געשלעכטס-קראנק.
נעמט אן פון 8 ביז 9 פריה
פון 2 — 3 נאכמיטאג און פון
8 ביז 9 אוונט.
זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
פאר אונבעמיטעלטע
לעטשניצע-פרייזען.

וועכנעריז קליניק
כירורגישע
„SANATO"
אגראראווא 10, טעל. 57-213
1-טע און 2-טע קלאס
ערצטליכע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פרייזען פון געבורט
אין 2-טע קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויגען-אפטיילונג פון ד"ר מעד. י. קראוש
עמפפאנגס-שטה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.
כירורגישע אפטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנשאר
עמפפאנגס-שטה'ן פון 1 ביז 2 נאכמיטאג.

הלא חכמה תקרא
ותבונה תתן קולה
אם תקח אמרי ומצותי תצפן אתך
אז תשכן בטח ושננו כי הלך בתום
ילך בטח ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאלסט נאר מוטען איז ביורא
פון ד. מאנעלא
וואס איז איבערגעטראגען געווארען פון
צווייטען הויף אויפ'ן ערשטען הויף
פיעטריקאווער 17, לינקע אפיציגע
פא-טער, טעל. 124-95
וואו ס'ווערט ווייטער ערלעדיגט פינקטליך און געוויסענהאפט געשריבען אלערליי בילעטן: ציווילע, קארגע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאטיס, קלויזולעס, זאפיזופיטשעניעס אויף אלץ שטעט איי פוילען, ווענען דירות אין אויסלאנד ראזימטשע, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.
בעמ.: קלויזולעס און זאבעזפיעשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט בפשך פון 24 שעה
מיט אכטונג ד. מאנעלא,
פיעטריקאווער 17, 1-טער הויף

ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטע
וואכען-מיידעל
צו שפילען, טרייבען פאר ווענבערי אדער זאקען.
די אדרעס צו ערפאהרען אין אדמיניסטראציע
פון דער צייטונג. 1259

Uczenica VII-ej klasy
udziela lekcyj, tanio.
Dowiedzieć się:
E. KAUFMAN, Narutowicza 25, poprz. of., I p

Dr. med. **J. Lubicz**
כירורג-ארטאפעד
Gdańska 28, tel. 183-17
צוריקגעקעהרט.
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
איינגענע פראצאוניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע
אפאראטען, ווי: תקלאדקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע
הענט און פיס, גארסעטען א. ז. וו.
נעמט אן פון 2,30 ביז 4,30 נאכמיטאג.

יעדער איינציגער
האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שטנקעוויטש 23
טעלעפאן 00-191.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט
מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

פעראיין „מלביש ערומים"
15 סקווערא ווא 15
די פערוואלטונג פון „מלביש ערומים" מאכט
בעקאנט, אז דער פעראיין ערטיילט
בחנמ'דיגע מעדיצינישע הילף
פאר אונבעמיטעלטע און ארימע.
דער סעקרעטאריאט פון „מלביש ערומים"
גיט ארויס צעטלען צום דאקטאר פון 10 ביז 12
און פון 4 ביז 7. די פערוואלטונג

Dr. Z. Rakowski
פאר אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנק הייט
9 קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 127-81.
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן
אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און אירין-קראנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אן פון 12—1 און פון 7—4 אווענר.

בעקאנטמאכונג.
דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז צוליב דער
בעקוועמליכקייט פון דער געעהרטער קליענטעלע
אין בירגער, האבען מיר ערעפענט אויף
Plac Dąbrowskiego 2
טעל. 70-156 פראנט, פארטער, אין דער נאהענט
פון סאנד אקרעגנאווי און גראדסקי
א ביורא א.נ. „Maszynopis"
וואו עס ווערען ערלעדיגט זעמטליכע געריכטליכע
אנגעלעגענהייטען ווי אויך סקא־באווע און קאמונאל.
אכטונג! פאזענער און פאמערנער הויזירער!
ספעציעלע אפטיילונג פאר אייערע פראטעסטירטע וועקסלען.
מיט אכטונג
יאקוב זאמעק און מ. זינער.

DOKTÓR
H. WOŁKOWYSKI
האט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגעלניאנא 36, טעל. 90-216
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע
קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט
אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג
מיט קווארץ-שטראהלען
נעמט אן פון 9 — 2 נארמ. און פון 5 — 9 אווענד
פאר דאמען בעזונדערע ווארטע-צימער.

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאוואדזקא 14, טעל. 33-108
נעמט אן פון 10—2 נאכמ. און פון 4—7 אוונר.

DR. MED. **H. LUBICZ**
ספ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנק.
אויף צעגעלניאנא 43, טעל. 32-141
עמפפאנגס שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג
און יו"ט 9—1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6—זל
א חודש, אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ 60— „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ 18— „ „ 8 „
פאר א מילימעטער-שורה אין דער שפאלט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: [illegible] Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.